

Svobodni Sindikati Slovenije

nova

Delavska enotnost

Številka 16 / letnik 59 / Ljubljana, 20. april 2000

Glasil

Zveze Svobodnih Sindikatov Slovenije

1. MAJ

Pridružite se nam!

Območne organizacije Zveze svobodnih sindikatov Slovenije vabijo na prvomajske prireditve

Ptuj

Pred Gasilskim domom na Ptuj – 29. aprila, ob 19. uri

Slavnostni govornik: Dušan Semolič, predsednik ZSSS.

Idrija – 1. maja ob 15. uri na Hlevišah

Podravje

Maribor – Snežni stadion pod Pohorjem, 1. maja ob 11. uri

Godba na pihala Lovrenc na Pohorju z mažoretkami, moški vokalni ansambel Pavle Kernjak, igralke in igralci SNG Maribor.

Boč – 1. maja ob 11. uri

Slavnostni govornik: Srečko Čater, predsednik Sindikata kmetijstva in živilske industrije Slovenije

Jeruzalem – 1. maja ob 11. uri

Pihalni orkester iz Ormoža z mažoretkami, pevski zbor Cabaletta.

Posočje

Opatje selo – 1. maja ob 15. uri (ob 55. obletnici konca druge svetovne vojne). Slavnostni govornik: Milan Kučan, predsednik Republike Slovenije.

Velenje

Graška gora – 1. maja ob 11. uri

Slavnostni govornik: Marjan Ferčec, sekretar SINLES-a.

Polaganje cvetja k spomeniku Nošenje ranjenec, trim pohod z Graške gore na Jesenjakov hrib, ples, družabne in športne igre.

Budnice: Velenje, Šoštanj, Šmartno ob Paki, Mozirje, Nazarje, Ljubno, Luče, Gornji Grad, Solčava.

Vrbovec Nazarje – 26. in 27. aprila od 19. do 19. ure maraton malega nogometa

Dolenjska

Debenc pri Mirni na Dolenjskem – 1. maja ob 11. uri

Slavnostni govornik: mag. Dušan Semolič, predsednik ZSSS.

Pihalni orkester občine Trebnje z mažoretkami; podelitev priznanj OO ZSSS za Dolenjsko, Saša Pavček, učenci glasbene šole Trebnje, Martin Krpan in Krjavelj, družabno srečanje.

Koroška

Kremžarica – 1. maja ob 11. uri

Slavnostni govornik: Sandi Bartol, sekretar Sindikata delavcev trgovine Slovenije

Košenjak – 1. maja ob 11. uri

Župank – 1. maja ob 11. uri

Bela krajina

Kresovanje na Smuku – 30. aprila ob 20. uri

Podelitev priznanj OO ZSSS Bela krajina in pokalov zmagovalnim ekipam na športnih igrah Bele krajine.

Gorenjska

Križna gora – 1. maja ob 11. uri.

Slavnostni govornik: Miha Prevc, župan občine Železniki.

Poljane nad Jesenicami – 1. maja ob 11. uri

Slavnostni govornik: Borut Pahor, predsednik ZLS, pihalni orkester Jesenice-Kranjska gora, folklorna skupina Juliana in otroška folklorna skupina Rožle KŠD Hrušica, plestna skupina mažoretke društva Partizan Jesenice, Alenka Bole-Vrabc.

Planinsko zavetišče Gozd nad Golnikom – 1. maja ob 11. uri

Posavje

Budnice v občinskih in delavskih središčih

Zasavje

V Prapretnem, na Kipah in v Dobrni – 30. aprila ob 19. uri kresovanja.

Na Plešah kresovanje – 1. maja ob 11. uri

Planinski pohodi na zasavske vrhove – Kurno Mrzlico, Kal, Gore, Kopitnik, budnice na prvomajsko jutro.

Pomurje

Murski Soboti – 30. aprila ob 19. uri na Trgu zmage

Slavnostni govornik: Danilo Šipoš, sekretar OO ZSSS Pomurje. Godba na pihala, kulturni program, postavitve mlaja, družabno srečanje

Gornja Radgona (pri radgonskem gradu) – 30. aprila ob 19. uri. Slavnostni govornik: Pavle Vrhovnik, sekretar v OO ZSSS Pomurje. Godba na pihala, kulturni program, kresovanje, družabno srečanje.

Budnica v Ljutomeru.

Domžale

Vir pri Domžalah – 30. aprila ob 19. uri. Koncert pihalne godbe Domžale, slavnostni govor, ognjemet.

1. maja budnica z golažem.

Celje

Celjska koč, Boč, Šentjur – Resevna, Laško – Šmohor, Žalec – Šmiglova zidanka, Slovenske Konjice – Stari grad

Tradicionalne proslave 1. maja s kulturnim programom, govori in budnicami.

Ljubljana

Rožnik – 30. aprila ob 20. uri. Slavnostni govornik: mag. Dušan Semolič, predsednik ZSSS.

Kresovanje, Čuki, Oko, Vlado Kreslin, Mali bogovi.

1. maja ob 10. uri

Slavnostna govornica: Viktorja Potočnik, županja Mestne občine Ljubljana (sodeluje pevski zbor SCT, viška godba na pihala, Miroslav Simčič in Jerica Mrzel).

Sindikata VIR pričakuje, da bo vlada parafirala spremembe kolektivne pogodbe

Republiški odbor Sindikata VIR je na seji v sredo obravnaval položaj, nastal, potem ko Vlada RS na zasedanju 13. aprila ni potrdila parafiranih sprememb in dopolnitev Kolektivne pogodbe za dejavnost vzgoje in izobraževanja.

Republiški odbor je ocenil, da do parafiranja ni prišlo zgolj zaradi proceduralnih zapletov na prvi seji vlade po izglasovani nezaupnici. Republiški odbor Sindikata VIR zato pričakuje, da bo vlada to storila na svojem naslednjem zasedanju 20. aprila.

Republiški odbor zahteva od vlade, da do navedenega datuma potrdi parafirane spremembe in dopolnitve kolektivne pogodbe, sicer se bo 11. maja začela splošna stavka v dejavnosti vzgoje in izobraževanja.

Bojan Hribar, sekretar Sindikata VIR

NAZDRAVIMO JUBILANTU

Nadaljevanje pogajanj o plačni politiki

Predsedniki sindikalnih central bodo ta četrtek nadaljevali pogajanja o spremembah dogovora o plačni politiki. S predstavniki vlade, delodajalcev in Gospodarske ter Obrtne zbornice se bodo skušali dogovoriti o povečanju regresa in uskladitvi izhodiščnih plač z minimalno plačo.

Zveza svobodnih sindikatov Slovenije (ZSSS)

Kolegu Dušanu Semoliču

Poslanica ob 10-letnici Zveze svobodnih sindikatov Slovenije

Že od leta 1990 naprej se v Evropi dogajajo globoke spremembe. Prvič v naši zgodovini imamo priložnost, da gradimo združeno Evropo v miru in demokraciji.

Demokratsko sindikalno gibanje je v interesu delovnih ljudi in celotne družbe podpiralo ta proces. Vaša organizacija je med tistimi, ki je že od samega začetka izbrala jasno pot: za demokracijo, gospodarski napredek in socialno pravičnost. Kot člani Evropske konfederacije sindikatov delite z nami skupne vrednote in vi ste bili vedno med tistimi, ki so aktivno sodelovali v naši skupni akciji.

Naš skupni cilj je, da obvarujemo sestavine evropskega socialnega modela, ki temelji na resničnem socialnem dialogu, na socialno-tržnem gospodarstvu in enakih možnostih za vse. Širitvev Evropske unije je tesno povezana s širitvijo našega socialnega modela, ki je zasnovan na visoki stopnji zaposlenosti in socialnem sistemu, temelječemu na principu solidarnosti.

Pozivam vas, da še naprej podpirate razvoj evropeizacije sindikalnega gibanja, da branite naše skupne principe in gradite sindikalno enotnost v demokratični Evropi.

Emilio GABAGLIO,
generalni sekretar Evropske konfederacije sindikatov

Ob desetletnici Zveze svobodnih sindikatov Slovenije

Med sindikati je vedno več sodelovanja

Piše:
mag. Dušan Semolič,
predsednik ZSSS

Čeprav je leto 1990 za nas zelo pomembno, se naša zgodovina začenja že prej. K zgodovini delavskega gibanja v Sloveniji je namreč treba prišteti tudi spopade delavstva z oblastjo v bivših državah, Avstro-Ogrski, prvi in drugi Jugoslaviji.

Leta 1990, v času velikih sprememb, niso rušili le tistega, kar je bilo res preživeto, ampak tudi tisto, kar bi lahko ohranili.

Za zgodovino te organizacije pa šteje, da je bilo takrat slovenskemu delavstvu ponujeno, da se prostovoljno včlani v svobodne sindikate. Velika večina zaposlenih je kljub konkurenci s pisnimi izjavami vstopila v našo novo

sindikalno centralo. Prav kmalu so prejeli tudi članske izkaznice.

Že takrat smo postavili temeljno načelo organizacije, ki smo ga kasneje konkretizirali – Zveza svobodnih sindikatov je organizacija sindikatov dejavnosti.

V ospredje organizacije smo takoj postavili člana in njegove korigirane. Še posebej pomembna je pravna pomoč, ki jo financiramo iz članarine. S kritjem sodnih stroškov in stroškov pravnikov ter odvjetnikov, ki odpuščene in oškodovane delavce zastopajo pred sodišči in v disciplinskih postopkih v podjetjih, članstvu vračamo velik del vplačane članarine. Prek krovne pogodbe z Zavodom za zdravstveno zavarovanje Slovenije članstvu omogočamo tudi cenejše dodatno zdravstveno zavarovanje. Več sindikatov je za svoje člane sklenilo tudi pogodbo o kolektivnem nezgodnem zavarovanju.

Za naše notranje odnose lahko rečem, da so spremembe edina stalnica. Smo pisana družina sindikatov – tako gospodarski kot tisti za javni sektor imajo pogosto različne interese, ki jih je zelo težko usklajevati. Znotraj organizacije pa dopuščamo veliko demokratičnost, ki pa ne vpliva na naše aktivnosti do nasprotnikov.

Za naše delo sedaj je izjemno pomembno, da vsi sindikati zaupamo institutu socialnega partnerstva. Na ta način, ki je udomačen v državah z razvito industrijsko demokracijo, sindikati v dogovoru z državnimi organi in organizacijami delodajalcev urejamo vse zadeve, ki določajo položaj delavstva. Prepričan sem, da morebitna sprememba oblasti na te odnose ne bo kvarno vplivala.

Ekonomsko-socialni svet je naš fenomen, saj deluje že več let le na podlagi dogovora med udeleženci in nima podlage v zakonu. Delamo brez sejnin in nagrad. Za sodelovanje v tem organu je takšen interes, da v vladni dvorani že zmanjkuje stolov. Ker sindikati v ekonomsko-socialnem svetu delujemo dovolj skupno, nas država vedno težje zaobide. Čeprav je med sindikati konkurenca, je med njimi tudi vedno več sodelovanja. Upam, da bo sodelovanje med sindikati privedlo do oblikovanja močne, demokratične skupne centrale, ki bo omogočala skupno skrb za interese delavcev.

V parlamentu in pri političnih strankah moramo iskati zaveznike, poskušati moramo prav pri vseh strankah. Naša naloga je vplivati na stranke, saj najpomembnejše odločitve sprejemajo poslanci v parlamentu.

Svobodni sindikati smo, kot kažejo javnomnenjske raziskave, povečali svoj vpliv v družbi – postali smo močnejši. S tem je povezana tudi naša večja odgovornost.

Čestitka Zagožnu

Dušan Semolič, predsednik ZSSS, je ta ponedeljek poslal Francu Zagožnu čestitko ob izvolitvi za predsednika SLS + SKD Slovenske ljudske stranke. Izrazil je tudi željo po čim boljšem sodelovanju med novo stranko in ZSSS.

Na Ravnah na Koroškem se je ta torek zbralo več kot 2000 kovinarjev in delavcev elektroindustrije iz vse Slovenije. Kot je v pozdravnem govoru ugotovil Albert Vodovnik, je bilo med njimi manj kovinarjev in metalurgov iz železarskih družb na ravenski lokaciji, saj so jim šefi prav ta dan naložili toliko dela, da ga niso mogli zapustiti. Vsi govorniki so zahtevali zlasti takojšnja pogajanja o povečanju plač in konec odpuščenja kovinarjev. Govorniki iz družb bivše Železarne Ravne pa so poleg tega zahtevali takšno prodajo njihovih družb, da izkupiček ne bo odtekal kam drugam. Shoda so se udeležili tudi predstavniki SPEM, kovinarskega sindikata pri KNSS, in tako podprli zahteve SKEI.

Na ploščadi pred Namo na Ravnah se je zbralo več kot 2000 kovinarjev, ki so navdušeno ploskali govornikom.

Kovinarji enotno zahtevajo pogajanja o povečanju plač

Na shodu tu na Ravnah smo se zbrali, da bi zahtevali takojšnja pogajanja o povečanju plač in spremembe dogovora o plačni politiki. Plačne politike ne smejo diktirati tisti, ki ne ustvarjajo nove vrednosti. Zahtevamo tudi takojšnje prenehanje odpuščenja delavcev. Zahtevamo takšno industrijsko politiko, da bo podjetjem olajšala možnosti uspešnega poslovanja. Tisti, ki prodajajo tovarne, naj nas nehajo izzivati. Če bodo sejali veter, bodo poželi vihar. Naj zaradi pohlepa, neznanja in 'žlehnobe' ne delajo revežev in siromakov, saj to v naši državi ni potrebno. Ne pristajamo na hlapčevstvo!"

Adi Zih, podpredsednik SKEI Slovenskih železarn lokacije Ravne: "Zbrali smo se, da odpremo oči in ušesa delodajalcem. Mežiška dolina je prava izbira, saj ima tu industrija najdaljšo tradicijo v Sloveniji. Krize, vzponi in padci so v nas pustili globoke sledi, zaradi česar smo do sprememb previdni in nezapljivi.

Ko so nas pred leti podržavili, so nas pričevali, da celotna lokacija ni vredna niti marke. Prilastili pa so si pravico razpolagati z vsem premoženjem, ki so ga 'skup spravljal' generacije. Za začetek so nam vzeli 40 milijonov mark, ki smo jih privarčevali za investicije. Do danes nam niso plačali 20 milijonov mark, za kolikor smo naredili za JLA.

Ko se v svetu združujejo tudi veliki koncerni in multinacionalke, nas pričujejo, da je pri nas najboljši, če imamo za enim plotom več nepovezanih družb. Cilj tega ni ohranjanje in povečevanje števila delovnih mest, ampak privatizacija.

Za kupninami, kot so Hotel Korotan v Portorožu, plinsko omrežje, zemljišča ... pa je izgnila vsak sled. Zdaj hočejo dezinvestirati še najbolj

še družbe. Kupnine pa gredo lastniku v Ljubljano.

Hočejo nas prepričati, da bi poceni odkupili stanovanja (neprodanih je še kakšnih 1000), čeprav smo jih že enkrat plačali. Tudi kupnina bo šla v Ljubljano za pokrivanje bogsigavedi od koga ustvarjenih dolgov.

Premoženje hočemo nazaj, dezinvestira pa naj koncern, ki nam dela samo škodo. Za vsako izgubljeno delovno mesto hočemo novo. Oblast naj ugotovi, čigavi so dolgovi in kam je šel denar.

Direktorji, ki so prišli na položaje brez referenc in si izplačujejo vrtoglave dohodke, so naši sovražniki. Ti so največja nesreča slovenskih kovinarjev. Njihove sledi so povsod, od Tama do Avtomontaže, njih naj se oblast boji, saj pred vsakimi volitvami med strankami lobirajo za svoje podle interese."

Dušan Posedič, predsednik SKEI Slovenskih železarn lokacije Ravne: "Protestiramo proti kaotičnim razmeram, zaradi katerih so povprečne plače na Koroškem najnižje v državi. Višek cinizma je draginski dodatek. Plače direktorjev so desetkrat večje kot

Delavci družb bivše Železarne Ravne so prišli kar peš. Čeprav so še dan prej šefi organizatorjem zagotovili, da udeležbe na shodu ne bodo ovirali, so številnim naložili toliko dela, da so ostali za stroji.

plače delavcev. Zmanjševanje števila delavcev je stalnica. Nprestano težijo tudi k zmanjšanju pravic delavcev. Tako delavcu, ki ima 36 let delovne dobe, njegov direktor podaljšuje pogodbo vsake tri mesece.

Potrebujemo tak dogovor o plačni politiki, da bo delavec za osem ur dela lahko dostojno živel. Plače za prvi tarifni razred se morajo povečati najmanj za 20 odstotkov.

Damjan Zih pa je v poziv k združevanju kovinarjev zapel Le vkup, le vkup, uboga gmajna ...

Ivan Kamnik je zbranim najprej povedal, da je do leta 1985 delal v tovarni, in jim zatem zapel svojega lbrznika.

Vili Novak, predsednik območne organizacije SKEI za Koroško: "Naša država ni pravna in socialna, saj se liderji klanjajo le kapitalu. Imamo peščico bogatašev, ob tem pa vse več revnih in brezposelnih.

Kovinarji se bomo z vsemi sredstvi borili proti novemu odpuščenju. Borili se bomo tudi proti tistim, ki organizirajo delo na črno in z njim bogatijo.

Da bi dosegli svoje cilje, potrebujemo pomoč drugih sindikatov znotraj ZSSS in širše. Če se delodajalci lahko združujejo, zakaj se ne bi tudi mi."

ne, ki nam jih prizadevajo delodajalci, nas združujejo na poti k boljšemu jutri. Dogovor o plačni politiki je treba spremeniti takoj. Več denarja je treba dati za razvoj gospodarstva, saj bo tako več denarja tudi za poslance in druge.

Podprite nas pri protestu zoper upravo STI v Kranju, ki je suspendirala našega predsednika, ker je pol leta opozarjal na napake. To dejanje je sramota."

Franci Žaberl, predsednik območne organizacije SKEI za Gorenjsko: "Pred sprejetjem v Evropsko unijo se bodo naši delodajalci morali naučiti pogajati in spoštovati dogovorje-

voliti, da nas sprejo med seboj. Dokažimo jim, da z nami ne morejo ravnati kot z rajo. Delu čast in oblast! V slogi je moč!"

Branko Medik, predsednik območne organizacije SKEI za Podravje: "Predolgo dovoljujemo, da delodajalci izplačujejo prenizke plače. Letos so nas prevarali tudi pri eskalaciji, saj so se plače namesto za pet povečale le za 2,4 odstotka. Draginski dodatek je sramoten, saj se vsak mesec kaj podraži.

S pogajaji ne smemo čakati. Cilje bomo dosegli, če bomo o njih zedinjeni. Naše članstvo zahteva takojšnje povečanje plač.

Pravice delavcev moramo ohraniti in katero dobiti tudi nazaj. Ne nasedajmo praznim obljubam pred volitvami. Nekateri nas želijo le izkoristiti, potem pa bodo na nas pozabili."

Za zaključek shoda je **Albert Vodovnik** še povedal, da naša država v Evropo ne more brez delavcev. Zahteve, o katerih je govoril na začetku, so podprli vsi govorniki. SKEI je dobil telegrame podpore tudi od kolegov iz Nemčije, Avstrije, češke in še nekaterih.

"Hočemo delo in plače! Ne bomo lutke za strankarske igrice! Če pri partnerjih ne bo posluha za naše zahteve, se prihodnjič dobimo v Ljubljani, pred stavbo GZS. Kdor ni z nami, je za nami!"

Franček Kavčič

Shod Ravne 2000 zalegel

Tri združenja pri Gospodarski zbornici Slovenije se strinjajo s pogajanjem o spremembah in dopolnitvah kolektivne pogodbe za kovinsko industrijo, kovinske materiale in livarne. S tem je izpolnjena ena od zahtev shoda Ravne 2000, je v sporočilo za javnost napisal **Albert Vodovnik**, predsednik SKEI.

V odmorih med govorniki se je po prizorišču razlegal Smolarjev refren: Slovenci, dajmo sodelovat ...

Miha Ravnik, zadnji predsednik Zveze sindikatov Slovenije in prvi predsednik Zveze svobodnih sindikatov Slovenije

Največji uspeh je bil podpis prve kolektivne pogodbe

Z našim sogovornikom smo se pogovarjali zlasti o prelomnem obdobju, po preobrazbi bivših uradnih sindikatov v novo Zvezo svobodnih sindikatov Slovenije, ko je vanjo z osebnimi izjavami kljub konkurenci prešla velika večina članstva. V sindikatih se torej ni zgodilo kot v politiki, kjer so leta 1990 prevzele oblast nove sile. Razlog za to je verjetno podpis prve kolektivne pogodbe za gospodarstvo in druge poteze, s katerimi so Svobodni sindikati postali sodobna sindikalna organizacija, podobna tistim v državah z razvito demokracijo. To jim je uspelo, čeprav je bilo v organizaciji kar veliko težav, tudi za predsedniško mesto je bila huda konkurenca.

Kako se spominjate prvih dni po prevzemu funkcije predsednika Zveze sindikatov Slovenije leta 1986?

Ravnik: Razmere v gospodarstvu so bile takrat še sorazmerno dobre. Ni še bilo stečajev in odpuščanja delavcev. Socialna varnost zaposlenih je bila relativno dobra. Že dve leti kasneje so se začele težave, sprva v Mariboru, kasneje pa domala povsod. Že takrat so bile razmere takšne, da smo v sindikatih začeli opravljati pravo vlogo – zaščito delavcev – podobno kot sindikati v kapitalističnih državah.

Kako ste se odzvali na te spremembe?

Ravnik: Delali smo veliko in se odzivali na probleme, ki so pestili delavce. V veliko pomoč so nam bile izkušnje kolegov iz držav, s katerimi smo že takrat dobro sodelovali, še posebej DGB Bavarske, ÖGB Avstrije in italijanski sindikalisti. Začeli smo pripravljati tudi nove listine: program, statut, stavkovna pravila. Smo pa vse to pripravili v razmerah samoupravljanja in družbene lastnine. Vse listine so bile torej cepljene na bivši sistem, ki smo ga vedno bolj opuščali.

Sindikati so bili takrat ena od uradnih družbenopolitičnih organizacij. Je to zelo vplivalo na delo in vodenje politike?

Ravnik: Opravljali smo res številne naloge, kot so nam bile določene na podlagi tedanje ureditve. Tako smo med drugim prek svojih delegatov sodelovali v družbenopolitičnih zborih, skrbeli za delo delegatov v zborih združenega dela a, bili skratka povsod, saj smo bili pač ena tedanjih organiziranih sil. Kot takšni smo bili tudi v SZDL, frontni organizaciji družbenopolitičnih organizacij. Sam sem bil tudi član centralnega komiteja, kjer pa sem vedno branil našo sindikalno politiko. Zaradi vseh teh številnih in različnih funkcij se je dogajalo, da naša prava funkcija ni bila dovolj prepoznavna.

Zakon o združenem delu je bil torej podlaga za delo, čeprav so delavci že občutili krute kapitalistične zakonitosti. Ste samoupravne sporazume in družbene dogovore hitro pokopali?

Ravnik: Mislim, da smo si kar dve leti prizadevali za podpis prve splošne kolektivne po-

godbe za gospodarstvo, ki smo jo podpisali junija 1990. Še danes sem prepričan, da smo s tem opravili pionirsko delo, na katero smo lahko še sedaj ponosni. Ta kolektivna pogodba je kljub temu, da so se uveljavile kolektivne pogodbe dejavnosti, pomembna še sedaj. Mislim, da smo s prvo kolektivno pogodbo v veliki meri dosegli zastavljene cilje. Pri plačah smo zaradi težavnega položaja številnih podjetij sicer morali pristati na možnost znižanja plač v posameznih podjetjih za 20 odstotkov, vendar smo dosegli precej več, kot so ponujali v Gospodarski zbornici in kot so dosegli naši kolegi v drugih državah, ki so tedaj opuščale socializem.

Zaradi težavnega položaja članstva ste se takrat morali odločiti za zelo konkretne poteze za njegovo zaščito. Na kaj ste bili zlasti pozorni?

Ravnik: Vidno mesto smo dali zlasti službi pravne pomoči, materialni pomoči članom v tiski ... Kolegi iz držav, ki sem jih že omenil, so zelo poudarjali potrebo po materialni krepitvi organizacije. Že takrat smo po zgledu Avstrije in še nekaterih držav zagovarjali socialno partnerstvo. Prav ti odnosi so namreč sosednji državi omogočili, da se je razvijala brez socialnih konfliktov in zaradi tega hitreje napredovala. S socialnim partnerstvom pa takrat pri nas še nismo mogli prodreti.

Leto 1990 je bilo kongresno leto. V takratno enotno Zvezo sindikatov Slovenije je na različne načine vdiral politika, demokratizacija, pluralizem. Kako se spominjate tega?

Ravnik: Razmere, v katerih smo pripravljali prvi kongres Zveze svobodnih sindikatov Slovenije, so bile zahtevne tako znotraj sindikata kot zunaj. Znotraj je bil glavni problem, da nekateri sodelavci niso delovali odkrito in pošteno. Že v pripravah na kongres, ko so posamezniki kandidirali za predsedniško in druge funkcije, so govorili, če ne bom izvoljen, našega (beri: mojega) sindikata v tej zvezi ne bo. In v Kranju, na Obali, v zdravstvu se je to tudi zgodilo. Verjetno sem takrat preveč zaupal ljudem, ki so hoteli speljati vodo na svoj mlin. Vse to je bremenilo naše priprave na kongres, ki pa

je kljub temu sprejel pomembne listine, v katere smo vgradili večinsko sprejeto usmeritev.

Za predsednika je takrat kandidiralo več kandidatov, na kandidatni listi na kongresu ste bili še štirje. Kako se spominjate tistih volitev?

Ravnik: Izvoljen sem bil v drugem krogu, ko sem dobil več glasov kot Dušan Rebolj, ki je kasneje odšel v drug sindikat, iz katerega je nastal Pergam. Konkurenti so očitno imeli v rezervi tudi druge ideje.

Čeprav ste bili na predsedniškem položaju za marsikoga sporni, je takrat ustanovljena Zveza svobodnih sindikatov kar dobro stopala po poteh, ki jih je začrtal kongres. Kaj je bilo takrat najpomembnejše?

Ravnik: Poudarek smo dali trem usmeritvam: 1. organizacijski in kadrovski krepitvi, s čimer smo se želeli usposobiti za nove izzive, 2. pravni zaščiti in socialni varnosti članstva, 3. materialni krepitvi organizacije.

Na prvo mesto pa bi postavil to, da se je skoraj vse članstvo prejšnje Zveze sindikatov Slovenije na novo včlanilo v Zvezo svobodnih sindikatov Slovenije – z osebnimi pisnimi izjavami se je za nas odločilo več kot 430.000 članov. S tem smo lahko bili tudi materialno močnejši in smo članstvu lahko tudi dajali večjo pomoč. Če so se ljudje odločali za nas, so očitno zaupali našemu delu in programu, tudi našim ljudem, in niso videli potrebe, da se včlanijo drugam. To je bil izjemen uspeh, saj je takrat delovala že konkurenca, najprej Plohovi sindikati na Ptuj, nekoliko kasneje politično konkurenčna Tomšičeva Neodvisnost. V tem času pa so se od Zveze svobodnih sindikatov Slovenije odcepili nekateri sindikati dejavnosti in območij, ki so odpeljali tudi članstvo, nekateri kar z našimi novimi članskimi izkaznicami.

Vendar je takrat na Dalmatinovi 4 v Ljubljani prišlo do ukinitve delovne skupnosti, podobno se je zgodilo tudi na terenu. Je bil ta ukrep, zaradi katerega so številni morali na zavod, res edina možnost?

Miha Ravnik je med politike zašel že zelo mlad. V takratni Zvezi mladine Slovenije in Zvezi komunistov je opravljal številne funkcije. Bil je član predsedstva ZKJ in sekretar predsedstva ZKS. S te funkcije je bil leta 1986 izvoljen za predsednika Zveze sindikatov Slovenije. Zgodnjo mladost je preživel na Jesenicah, oče je bil martinar, že mlad je prišel v Novo Gorico, tu končal lesarsko in srednje tehnično šolo in se zaposlil v Meblu. Ob delu je nato končal višjo ekonomsko komercialno šolo v Mariboru in postal komercialni direktor Mebla. Zatem je bil v tem podjetju, takrat enem največjih lesarskih podjetij v Sloveniji in Jugoslaviji, generalni direktor. Ves čas je bil dejaven tudi v telesni kulturi. Kot mladinec je treniral atletiko. Kasneje je bil med drugim predsednik Atletskega kluba Nova Gorica in predsednik Zveze telesnokulturnih organizacij Slovenije. Kot član Olimpijskega komiteja Jugoslavije je vodil reprezentanco na zimskih olimpijskih igrah v Calgaryju leta 1988. Kot sam pravi, je vedno veljal za kader iz delavskih vrst. Po vsakem končanem mandatu na posamezni funkciji se je vračal v Meblo. Ko je bil sekretar predsedstva ZKS, je imel še posebej na skrbi socialno-ekonomska vprašanja.

Ravnik: Če premislim za nazaj, lahko rečem, da smo bili prisiljeni ukrepati, saj materialna osnova ni omogočala, da bi vsi obdržali delo. Ali smo vse naredili prav, ne vem. Varianta je bila, da gremo na zavod prav vsi. Odločili pa smo se, da politični delavci ostanemo, saj bi sicer lahko prišlo do razsula. Funkcionarji smo

ostali, da bi voz peljali naprej. Ko smo prebrodili najhujše, se je na delo vrnilo precej tistih, ki so morali začasno na zavod. Tako je bilo tudi v območnih organizacijah. Čeprav je bila stroka zaradi ukinitve delovne skupnosti na slabšem, še danes mislim, da smo izbrali najboljšo možno rešitev.

Delo po kongresu, ko ste organizacijo tako znotraj kot navzven postavljali na novo, je bilo zelo zahtevno. Tudi sami ste doživljali marsikaj.

Ravnik: Skoraj na vsaki drugi seji so posamezniki postavljali vprašanje zaupnice vodstvu in meni osebno. Večkrat so naše uspehe skušali zmanjšati z diskvalifikacijami, da smo stari kadri, da smo prišli v sindikate iz Zveze komunistov. Vsi skupaj smo zaradi tega delali pod velikim pritiskom. Bil sem res član centralnega komiteja, vendar sem se na njegovih sejah vedno opredeljeval skladno s sindikalno politiko. Moram omeniti tudi demokratizacijo političnega življenja, ki je konec osemdesetih let potekala tako znotraj Socialistične zveze (zasluge grede zlasti Jožetu Smoletu) kot tudi širše. V teh razmerah smo, kot sem že povedal, podpisali prvo kolektivno pogodbo. Uspešno smo se uprli tudi plažu stečajev in odpuščanj delavcev.

Na konferenci aprila 1991, ki je sprejela dopolnitve statuta in več zahtev, ste kljub vsemu temu odstopili. Zakaj?

Ravnik: Na konferenci, bila je v Velenju, sem dal ostavko. S tem dejanjem sem organizacijo želel razbremeniti tistega, kar jo je po mnenju nekaterih bremenilo – starih kadrov in povezav z bivšo politično strukturo. V razpravi smo takrat menili, da bi kadrovska prenova morala potekati hitreje, da bi morali kadrovati zlasti mlajše. Žal ta proces še sedaj teče prepočasi. Mogoče je vzrok tudi v tem, da sindikalisti težko dobijo kakšno drugo delo.

Kakšne se vam zdijo razmere, v katerih sindikalisti danes delajo?

Ravnik: Mislim, da so razmere zelo težke. To kar je v razvitih državah povsem normalno, vsakoletni ali večletni dogovori o povečanju plač, si morajo naši sindikati izboriti z različnimi oblikami pritiska, tudi s silo. Delodajalci se venomer pritožujejo nad previsoko ceno dela, kar kaže, da je njihov interes le dobiček. Čeprav so odnosi med delom in kapitalom načeloma jasni, ima v praksi kapital zaradi delodajalcev veliko prednost.

Se delavci sedaj počutijo dovolj varne?

Ravnik: Socialna varnost delavcev je hud problem, še posebej v manjših zasebnih podjetjih. Delavci pogosto sploh nimajo pogodb o zaposlitvi in so zato v zelo negotovem položaju ter povsem odvisni od delodajalca. Številni ne vedo, ali so socialno zavarovani. V slabem položaju so tudi delavci, ki so zaposleni za določen čas in ne vedo, ali jim bo delodajalec podaljšal pogodbo.

Po vašem odhodu iz ZSSS je bilo več poskusov reorganizacije, zlasti glede razmerij med sindikati in zvezo ter funkcijami območnih organizacij. Kako gledate na te spremembe?

Ravnik: Mislim, da so sedaj sindikati dejavnosti postavljeni tako, da zveza opravlja le naloge v zvezi s skupnimi interesi, vse drugo naj bi sindikati delali sami. Samostojnost so sindikati dejavnosti v glavnem dosegli, premalo pa je prisotno spoznanje, da so v boju za pravice delavcev uspešnejši, če so trdno skupaj. Manjka tudi spoznanje, da je za uspešno delo

potrebno delo organov na vseh ravneh sindikalne organiziranosti.

Problem je v tem, da nekateri sindikati pri dogovarjanju držijo fige v žepu. Kot slišim, posamezniki govorijo, če nam bo ustrezalo, bomo v zvezi, sicer pa bomo odšli. Zaradi tega so v zvezi pogosto na dnevnem redu finančna vprašanja. Problem vidim tudi v tem, da je načelno dogovorjeno, da bo strokovna služba skupna, ob tem pa nekateri sindikati želijo imeti svojo stroko.

In kaj menite o sedanjem sindikalnem gibanju v Sloveniji?

Ravnik: Pluralizem in demokratizacija sta našla domovinsko pravico tudi v sindikatih. V tem, da imamo več sindikatov, pa ne vidim problemov, vidim pa jih v njihovem delovanju in medsebojnih odnosih. Samostojno delovanje sindikatov je nedvomno v interesu njihovega članstva, s tem postajajo tudi družbeno prepoznavni. Ko pa gre za odnose z državo, delodajalci in kapitalom, pa je potrebno tudi skupno nastopanje sindikatov, ne glede na njihove barve. Da neenotnost sindikatov ob posameznih vprašanjih zmanjšuje moč sindikalnega gibanja, se posamezni sindikalisti premalo zavedajo. V nekaterih evropskih državah se sindikati že združujejo.

So naši sindikati torej preveč razdrobljeni?

Ravnik: Problem je v tem, da vsak sindikat, tudi zelo majhen, dela zase in misli, da je sam sebi zadosten. V Italiji, ki jo dokaj dobro poznam, je sicer sindikatov še več kot pri nas, v javnosti pa imajo ugled le tri največje sindikalne centrale. Problem mogoče izvira tudi iz slabega zakona o reprezentativnosti sindikatov. Slabo je tudi to, da se organizacija prepočasi prilagaja novim razmeram. Sindikati dejavnosti so verjetno premalo dosledno postavili organizacijo navzdol. V tujini namreč sindikalnih organizacij v podjetjih praviloma ne poznajo.

Lahko za Zvezo svobodnih sindikatov Slovenije rečete še kaj?

Ravnik: Zaveš o tem, da je ZSSS največji sindikat v državi, je premajhna. Posamezniki ne znajo dovolj ceniti, kaj Zveza pomeni za članstvo.

Razmere, v katerih deluje ZSSS skupaj s sindikati dejavnosti, so težke in zahtevne. Reševanje problemov bi moralo potekati zlasti v dialogu s socialnimi partnerji. Pri tem bi morali še bolj uporabljati znanje, zaradi česar poudarjam nujnost kadrovske krepitve in usposabljanja sindikalnih zaupnikov.

Organizacija, ki je dolžna članstvu zagotavljati pravno in socialno varnost, mora biti tudi materialno močna, saj je le tako povsem neodvisna.

V Zvezi svobodnih sindikatov Slovenije je premalo narejeno tudi pri informiranju, pretok informacij v obe smeri bi moral biti veliko hitrejši.

Delovno kariero ste končali v Delavski hranilnici. Kako ocenjujete to denarno ustanovo, ki ste jo pred desetletjem pomagali ustanoviti?

Ravnik: Ustanovitev Delavske hranilnice je velik uspeh Zveze svobodnih sindikatov Slovenije in njenih sindikatov dejavnosti. Po kongresu leta 1990 smo poskušali še nekatere druge zadeve, ki pa se niso prijele. To, da imajo sindikati denar naložen v Delavski hranilnici, da se tam zbira skoraj vsa članarina, jim daje veliko moč. Z naloženim denarjem so sindikati postali zelo samostojni in sposobni tudi velikih akcij za zaščito interesov članstva. Za krepitev sindikatov bi bilo dobro, če bi bili še bolj odgovorno vključeni v upravljanje Delavske hranilnice.

Pogovor z Vinkom Hafnerjem, nekdanjim predsednikom Zveze sindikatov Slovenije

Vinko Hafner se je rodil leta 1920 v delavski družini v Stražišču pri Kranju. Od leta 1936 do 1940 je delal v tekstilni tovarni Jugobruna v Kranju, kjer se je včlanil v sindikat in komunistično gibanje. V narodnoosvobodilno gibanje se je vključil v začetku okupacije leta 1941. Bil je na različnih položajih, nazadnje politkomisar 18. divizije NOV. Od leta 1946 do 1953 je bil pomočnik predsednika komiteja za zakonodajo in izgradnjo ljudske oblasti vlade LRS, od 1953 do 1961 predsednik mestnega in okrajnega ljudskega odbora Kranj, od 1967 do 1971 podpredsednik republiškega izvršnega sveta, od 1972 do 1977 sekretar mestnega komiteja ZKS Ljubljana, od 1978 do 1982 predsednik republiškega sveta Zveze sindikatov Slovenije, od leta 1982 do 1986 predsednik skupščine SRS. Leta 1986 se je upokojil in do leta 1989 deloval kot član centralnega komiteja ZKJ.

Sindikati bi se morali boriti za pravice vseh zaposlenih

V delavsko gibanje ste se vključili zelo mladi. Zakaj ste to storili in kako se spominjate tistih časov? Kaj od ciljev in takratnih sindikatov je aktualno še danes, ko smo se vrnil v kapitalizem?

Hafner: Pred drugo svetovno vojno sem bil kot delavec zaposlen v kranjski tekstilni tovarni Jugobruna. Delali smo v težavnih delovnih pogojih in zelo slabo plačani. Saj si tedaj nisem mogel kupiti niti kolesa. Tako sem prišel do spoznanja, da se le v sindikatu organizirano delavstvo lahko učinkoviteje upira takšnemu grobemu izkoriščanju in si zagotovi vsaj nekaj socialne varnosti. Vključil sem se v takratno Splošno strokovno zvezo kot najnaprednejšo sindikalno organizacijo, pozneje pa tudi v ilegalno komunistično gibanje.

Takratno delovanje in usmerjenost sindikatov je težko primerjati z delovanjem sindikatov v sedanjih mnogo ugodnejših ekonomskih in družbenih razmerah in drugačni socialni sestavi zaposlenih. A vendar se tudi v sedanjosti, sicer v nekoliko bolj zamegljeni podobi, pojavljajo iste oblike izkoriščanja človeka po človeku oziroma delavca od delodajalca. Zato bi morali sindikati v nekem smislu tudi zdaj izkazovati svoje razredno bistvo, torej se boriti za pravice vseh zaposlenih, a posebno najbolj izkoriščanega delavstva. Kolikor morem preso-

dit, je Zveza svobodnih sindikatov Slovenije zares tako usmerjena.

Po narodnoosvobodilni vojni in socialistični revoluciji ste opravljali različne odgovorne funkcije. So se vaša predvojna prepričanja pri tem potrdila?

Hafner: Prizadeval sem si, da bi se res potrjevala. Vendar sem se pri tem pogosto znašel v zelo kočljivem položaju, ko sem svojim nekdanjim sodelavcem v tovarni dopovedoval, da jim še ni mogoče povečati plač in izboljšati delovnih pogojev, ker nam je razpoložljivi dohodek nujno potreben za obnovo gospodarstva in druge družbene potrebe. Tako sem se kljub drugačni usmerjenosti znašel v podobnem položaju kot pred vojno direktor Jugobruna Synovec, ko je delavske zaupnike prepričeval, da bi z ugoditvijo njihovim zahtevam spravil podjetje v stečaj, nas pa na cesto. Uvidel sem, da je tudi v novi socialistični družbi mogoče uspešno usklajevati nasprotujoče si interese z razumnim dogovarjanjem. In tako zdaj v povsem drugačni družbeni ureditvi gledam tudi na pogajanja sindikatov s predstavniki gospodarske zbornice in državnih organov o gibanju plač in socialnem zavarovanju zaposlenih.

Ste eden redkih komunistov, ki je po spremembi družbene ureditve in

osamosvojitvi naše države ostal zvest idealom, za katere ste si prizadevali. Zakaj? Še verjamete v samoupravljanje in družbeno premoženje? Bi bilo mogoče od tega kaj ohraniti?

Hafner: Ker ste me pohvalili kot trdnega komunist, bi najprej povedal, kako jaz razumem pojma komunist in komunizem. To namreč nazadnjaki vseh vrst prikazujejo kot nekakšno hudiču podobno strašilo, štiridesetletno povojno obdobje pa kot komunistično tiranijo. Zveza komunistov je res imela v svojem programu uresničevanje komunizma, torej pravične brezrazredne družbe, ki naj bi odpravila izkoriščanje človeka po človeku in uresničila načelo: Vsak po svojih sposobnostih, vsakomur po njegovih potrebah. Seveda nam je bilo jasno, da je nekaj takega možno uresničiti le v ekonomsko in kulturno visoko razviti družbi in ob visoko razviti družbeni zavesti ljudi. Torej komunizma nikoli nismo pojmovali kot stvarnost, temveč le kot vizijo oddaljene prihodnosti. Zato je označevanje povojnega obdobja kot komunizma le nesmiselno tveženje. Glede naziva komunist pa bi dodal tole: od 120.000 članov, kolikor jih je nekoč imela Zveza komunistov Slovenije, je bila, po mojem mnenju, le manjšina prepričanih komunistov, privrženi ideji komunizma. Večina pa se je včlanila v Zvezo

komunistov predvsem zato, ker jo je cenila kot napredno politično gibanje, ki si zares prizadeva za boljše življenje in veljavo delovnih ljudi. Seveda so z vključitvijo v vladajočo partijo želeli izboljšati tudi svoj družbeni položaj. Zato jim ne zamerim, če so po zlomu socializma in sestopu Zveze komunistov z oblasti, zapustili njeno članstvo oziroma ga niso nadaljevali v Združeni listi socialnih demokratov, ki se je idejno zelo odmaknila od svoje predhodnice. Preziram le tiste, ki so se iz prejšnjih "komunistov" prelevili v prave antikomuniste in ki zdaj izničujejo celotni družbeni napredek v obdobju socialističnega samoupravljanja. Mislim predvsem na pravico delavca, da upravlja družbeno lastnino in tako odloča o pogojih in rezultatih svojega dela. To je bil tudi temelj prave ljudske demokracije, ki jo sedaj superdemokrati vseh vrst brezobzirno spregledujejo. In zakaj je socialistično samoupravljanje kot res obetavna družbena ureditev zašlo v osemdesetih letih v globoko krizo in nazadnje tudi razpadlo? Čeprav to zdaj vsi, torej tudi jaz, presojava mo z vsevednostjo preroka za nazaj, so k temu zagotovo največ prispevale neugodne domače in mednarodne okoliščine, mnogo pa tudi naše lastne napake. Vsekakor smo

acionalističnim težnjam. V tistih štirih letih sicer nismo ustvarili nič izjemnega. Vendar se mi zdi, da smo, v celoti gledano, uspešno delovali in opravičili zaupanje sindikalnega članstva.

Vaše slovo od aktivnega političnega dela je ljudem ostalo v spominu po prstu, s katerim ste zažugali Slobodanu Miloševiću. Prst je bil tudi sicer vaš nekakšen zaščitni znak. Ali ste ga uporabljali tudi proti direktorjem, ki so delavcem kratili samoupravljanje?

Hafner: Svoj kazalec sem res večkrat samogibno uporil v koga, kadar sem mu hotel nekaj dopovedati. Torej tudi v kakega direktorja. Tisto, kar se je zgodilo z Miloševićem na 17. seji centralnega komiteja ZKJ oktobra 1988, pa je bilo seveda nekaj povsem drugega. Miloševića sem sicer že prej precej dobro poznal in bil sem kritičen do nekaterih njegovih političnih potez. Škodljivost njegove velikosrbske usmerjenosti pa sem dobri sprepledal jeseni 1988. Tedaj sem namreč predsedoval osemčlanski delovni skupini, ki jo je imenoval centralni komitej ZKJ na svoji 16. seji, da bi ugotovila odgovornost za škodljive politične konfrontacije med srbskim in vojvodinskim partijskim vodstvom, ki so sledila

ka skupaj z drugimi zaostrovanji vodi k zelo daljnosežnemu in dramatičnemu razpletu, torej k razpadu ZKJ kot najpomembnejše povezovalne sile, s tem pa tudi do razpada Jugoslavije in njene družbene ureditve. In to se je potem zares zgodilo. Morda Milošević takega razpleta ni želel, vsekakor pa je s svojo kratkovidno nacionalistično politiko k njemu mnogo prispeval.

Čeprav ste že nekaj časa med upokojenci, še vedno spremljate politična in družbena dogajanja in večkrat tudi javno nastopate. Na srečanju pri Dušanu Semoliču pred novim letom 2000 ste med drugim pohvalili usmerjenost in način delovanja Svobodnih sindikatov. Sedanjim funkcionarjem ste dali nekaj nasvetov za boljše delo. Omenili ste solidarnost, združevanje, večjo razširjenost med zaposlenimi izven materialne proizvodnje. Bi to lahko konkretno obrazložili?

Hafner: Javno ne nastopam na svojo pobudo, temveč le, če sem pozvan. O mojih priporočilih na tistem srečanju pa bi ponovil, da bi se morali Svobodni sindikati tesneje povezovati z drugimi sindikati in z njimi solidarno zastopati delavske interese v poga-

Podcenili trdoživost kapitalizma oziroma zasebne lastnine in precenili našo družbeno zvestost in znanje, potrebno za uresničenje tako zahtevnega projekta družbene preobrazbe, kot je bilo socialistično samoupravljanje. Ker tega zdaj ni mogoče obnavljati, si morajo sindikati tudi v sedanjih razmerah prizadevati za uveljavljanje različnih oblik samoupravljanja delavcev ter njihove udeležbe pri ustvarjenem dohodku, predvsem pa za ohranitev dosežene socialne varnosti delavstva.

Na čelo slovenskih sindikatov ste prišli leta 1978 s funkcije sekretarja mestnega komiteja ZKS Ljubljana. Vam je v štiriletnem mandatu uspelo uresničiti kaj od tistega, zaradi česar ste ostali zvesti delavskemu gibanju?

Hafner: V sindikatih sem nadaljeval delo in usmerjenost mojega predhodnika Janeza Barboriča. S sodelavci sem se trudil uveljavljati sindikat kot uspešno delavsko gibanje v takratnih družbenih razmerah. Kot podlago naše družbenopolitične usmerjenosti smo sicer jemali program Zveze komunistov. Vendar smo si uspešno prizadevali, da se je Zveza sindikatov potrjevala kot samostojna družbena organizacija in odgovorna svojemu članstvu. Mislim, da smo zelo samostojno in aktivno sodelovali tudi v organih Zveze sindikatov Jugoslavije in se upirali tako unitarističnim kot tudi na-

protestnemu mitingu kosovskih Srbov julija 1988 v Novem Sadu. Ko smo skušali poleg odgovornosti vojvodinskega vodstva kar najbolj objektivno opredeliti tudi odgovornost srbskega vodstva, torej tudi Miloševića, je temu poleg Srba Dobrovičev Vidica odločno nasprotoval tudi Črnogorec Mile Djukanović. Zato se zdaj čudim, da je prišel kasneje kot predsednik Črne gore do tako ostrih nasprotij prav z Miloševićem. Tako se je delo tiste delovne skupine končalo z zelo zvodenelimi zaključki, ki sem jih podal za 17. seji centralnega komiteja ZKJ. Na tej seji smo potem glasovali o zaupnici članom predsedstva centralnega komiteja, pri čemer so bili po svojem položaju izvzeti predsedniki republiških in pokrajinskih komitejev, torej tudi naš Milan Kučan. Izglasovana je bila nezaupnica le Srbu Dušanu Čkrebiču, ki sem ga sicer poznal kot poštenega človeka in razgledanega komunist, vendar zelo privrženega Miloševiću. In to je zdaj plačal. Ko je potem ponudil svoj odstop, mu je Milošević naročil, naj s tem počaka do odločitve srbske partijske baze, kot da ona, ne pa centralni komitej ZKJ, odloča o sestavi njegovega predsedstva. Torej mi je preklopilo. Stopil sem na govornico, samogibno uporil prst v Miloševića in mu zabičal, naj dobro premisli o tem, kakšno pot je ubral. Tedaj sem namreč že precej jasno slutil, da njegova velikosrbska politi-

janjih z zastopniki delodajalcev in države. Pri tem nekatere razlike v politični ali strokovni usmerjenosti posameznih sindikatov ne bi smele biti ovira za potrebno sodelovanje. Svobodni sindikati so kot najbolj vplivno sindikalno gibanje očitno močno zasidrani v proizvodnih dejavnostih oziroma v industrijskem delavstvu, kar je tudi prav. Vendar bi morali biti bolj prisotni tudi v neproizvodnih oziroma družbenih dejavnostih, posebno pa med izobraženstvom. Čeprav se politični vpliv izobražencev nenehno krepi, so tudi oni v bistvu v položaju meznih delavcev. Ne gre za obnavljanje zamisli o enotnem delavskem razredu, temveč za krepitev sožitja med vsemi delavskimi sloji, da bi se lahko enakovredne soočali z bolj povezanimi delodajalci. Ne poznam dovolj mednarodnega sodelovanja Svobodnih sindikatov. To je še zlasti potrebno v procesu našega vključevanja v Evropsko unijo in njene socialne tokove. Posebno pomembno pa je uspešno sodelovanje s sindikalnimi gibanji sosednjih držav, ki bi, poleg drugega, lahko pripomoglo k izboljšanju položaja tamkaj zaposlenih slovenskih delavcev pa tudi naše narodne manjšine. Sicer pa je vse to, kar zdaj priporočam, že vključeno v programskih usmeritvah in dejanski aktivnosti Zveze svobodnih sindikatov Slovenije.

Spraševal: Franček Kavčič

“Za sindikate je najpomembnejša enotnost. Brez nje sindikalna borba za delavske pravice ne more biti učinkovita in uspešna,” pravi Franc Štelcer, ki je bil prvi predsednik območne organizacije ZSSS v Podravju. Deset let po ustanovitvi ZSSS smo se z njim pogovarjali o njegovih bogatih sindikalnih izkušnjah in o prelomnih časih, v katerih so se sindikati na novo organizirali ter usposobili za delovanje v razmerah tržnega gospodarstva in socialnega partnerstva.

“V sindikatu sem začel aktivno delovati pravzaprav že takoj po zaposlitvi,” pravi Štelcer, po poklicu diplomirani ekonomist. “Moja prva zaposlitev je bila v Srednji živilski šoli. Ker sem bil nov, hkrati pa mlad in verjetno tudi zagnan, so me sodelavci izbrali za predsednika sindikata in poslali v boj za delavske pravice. Tako sem že na začetku delovne poti spoznal sindikalno delo in ugotovil, da ni ne lahko in ne hvaležno. Še danes se spomnim moje prve naloge – razdelitev regresa po socialnih kriterijih.”

Sindikat ni mogel preprečiti gospodarske krize

Franc Štelcer je bil aktiven v sindikatu tudi, ko je delal v Mariborski livarni in v Svili. Po sedemnajstih letih dela v mariborski industriji pa so ga leta 1985 izvolili za predsednika tedanjega občinskega sindikalnega sveta v Mariboru, kjer je na predsedniškem mestu nasledil Branka Smoleta. “Sekretar, in to odličan, je bil takrat Ivan Atelšek. V tistih letih število brezposelnih v Mariboru še ni bilo zaskrbljujoče, vendar pa je gospodarska kriza že začela kazati zobe, kar so na svoji koži najbolj občutili delavci, ki jim je standard padal. V sindikatih smo si tudi takrat – tako kot vedno – prizadevali zlasti za višje plače. Pripravili smo spisek podjetij, v katerih so imeli delavci najnižje plače, nato pa smo si začeli sistematično prizadevati za dvig osebnih dohodkov v teh podjetjih.”

Kako so takrat živeli delavci? “V drugi polovici osemdesetih let je standard padal, zato je velika večina ljudi čedalje težje živela. Danes gre, žal, nekaterim še te-

Pogovor s prvim predsednikom območne organizacije ZSSS v Podravju Francem Štelcerjem

Sindikatom daje moč enotnost

že, mnogim pa mnogo boljše,” pravi Štelcer. “Zato smo si sindikalisti v tistem času prizadevali, da bi vsem delavcem zagotovili vsaj eksistenčni minimum. To so bili pravzaprav že prvi zametki razmišljanj o kolektivnem dogovarjanju in o zajamčeni plači.”

Kljub temu, da so si sindikati prizadevali za zagotovitev ustreznega ekonomskega položaja delavcev, pa je njihov standard hitro padal, saj je huda kriza v mariborski industriji že trkala na vrata. Junija leta 1988 je v Mariboru prišlo do silovitih in množičnih pouličnih delavskih protestov, ki so pretresli mesto in celotno Slovenijo.

Spontani delavski nemiri v Mariboru leta 1988

“Spontan izbruh delavskih nemirov nas je vse skupaj pretresel. Zato sva s tedanjim sekretarjem Slavkom Kovačičem ponudila odstop, vendar ga mestni sindikalni svet ni sprejel,” pojasnjuje Štelcer. “Dogodki leta 1988 pa so nas prisilili, da smo začeli mnogo bolj poglobljeno razmišljati o nujnih reformah pri sindikalnem delu.”

Spremembe v političnem sistemu v Sloveniji so na začetku devetdesetih let zahtevale globlje spremembe v sindikalnem organiziranju in delu, saj so se tudi sindikati morali pripraviti in usposobiti za delo v razmerah tržne ekonomije. Zato je prišlo do razpustitve Zveze sindikatov Slovenije in do ustanovitve Zveze svobodnih sindikatov Slovenije.

“Takoj po njeni ustanovitvi smo šli začeti akcijo včlanjevanja vanjo,” se spominja Štelcer. “Kdor je želel postati član, je moral podpisati pristopno izjavo.

Franc Štelcer: V sindikatih besedice jaz in mi ne bi smeli poznati. Sindikaliste mora družiti solidarnost v boju za pravice delavcev.

Spomnim se, da so delavci množično vstopali v naš sindikat, saj smo jim dokazovali, da je v pogojih tržne ekonomije zanje dobro, če so člani močnega sindikata, ki jih bo ščitil v odnosu do delodajalcev in države. Kmalu se je izkazalo, kako prav smo imeli. Reči pa moram, da v sindikat nismo nikogar prisili, kakor so to kasneje našemu sindikatu nekateri poskušali očitati, saj to tudi ni bilo mogoče.”

Nova vloga sindikatov

“Ko je oblast v Sloveniji prišla v roke izvoljenih na prvih demokratičnih večstrankarskih volitvah, so sindikati dobili klasično vlogo, ki jo imajo v razvitem sistemu tržne ekonomije,” pravi Štelcer. “Naš sindikat se je v novi vlogi hitro znašel, saj smo se, denimo v Mariboru, na novo vlogo sindikatov dolgo pripravljali. Kljub temu pa nam ni bilo lahko, saj so bile splošne razmere bolj naklonjene kapitalu kot delavcem, za katere so nekateri govorili, da imajo preveč pravic. Prav tako ni bilo prijetno poslušati očitkov, da smo rdeči sindi-

kati. Mi pa se s takšnimi špekulacijami nismo ukvarjali, temveč smo trdo delali in se pošteno, preudarno in odločno borili za delavske pravice, kar je krepilo tudi ugled našega sindikata med delavci. Z delom smo dokazali, da nismo ne tako in ne drugače politično obarvani sindikati, temveč samo delavski sindikati.”

“Navezali smo tudi stike z novimi poslanci, čeprav nekateri niso želeli veliko slišati o delavcih in njihovih pravicah,” se spominja Štelcer. “V tistem času nam je pomagal zlasti Rudi Moge, ki je naša stališča nekajkrat predstavil v parlamentu, pomagali pa so nam tudi nekateri drugi poslanci.”

Na začetku devetdesetih let so se zaradi razpada nekdanjega jugoslovanskega tržišča in zaradi drugih okoliščin (vojna na Bližnjem vzhodu, kriza v Sovjetski zvezi itd.) razmere v mariborskem gospodarstvu, še zlasti v industriji, hitro poslabšale. Gospodarska agonija se je začela spreminjati v katastrofo. “S propadom Lileta se je sprožil plaz stečajev. Na začetku devetdesetih let ta plaz sicer še ni zajel največjih podjetij, zato pa so ta podjetja začela množično odpuščati presežne delavce. Veliko škoda je gospodarstvu povzročila tudi privatizacija, ki je stekla pred uradno privatizacijo. V tem času so se začeli uveljavljati tudi programirani stečaji, ki so mariborskemu gospodarstvu prinesli veliko škoda in nič koristi. Tako danes v Mariboru verjetno ni podjetja, ki bi preživel zaradi programiranega stečaja, marsikdo pa si je s pomočjo programiranih stečajev napolnil žepe, čeprav med slednjimi danes ni videti kakšnih uspešnih podjetnikov. Res pa je, da nekatera podjetja še obstajajo in uspešno poslujejo, ker smo sindikalisti programirani stečaji uspeli preprečiti.”

Franc Štelcer je območno organizacijo ZSSS v Podravju vodil do leta 1992, nato pa ga je nje-

gova profesionalna pot vodila na druge odgovorne položaje v gospodarstvu. Sedaj je prokurist uspešnega finančnega lizinškega podjetja. Kako se danes po njegovem mnenju uresničujejo delavske pravice?

Delavci potrebujejo svojo - delavsko zbornico

"Kolektivno dogovarjanje se še ne obravnava enakopravno. To je delno tudi posledica razmer na sindikalni sceni, saj je delovanje sindikatov preveč razcefrano, žal tudi znotraj Zveze svobodnih sindikatov Slovenije," meni Štelcer. "Zato bi veljalo razmisliti o ustanovitvi delavske zbornice, ki bi artikulirala skupne interese vsega delavstva. Takšno zbornico imajo denimo v Avstriji, kjer uspešno odigra svojo vlogo. Ideja o ustanovitvi delavske zbornice je stara že več kot deset let in morda je zares prišel čas, ko bi jo veljalo uresničiti, saj se v zbornice povezujejo tudi drugi - denimo kmetje in lastniki gozdov. Sicer je hvale vredno, da se o nekaterih temeljnih vprašanih sindikati v okviru svoje koordinacije uzmorejo poenotiti, vendar pa je to premalo. Delavska zbornica bi prinesla več stabilnosti v boju za pravice, ki izhajajo iz dela."

Kako pa je deset let po ustanovitvi ZSSS z ekonomskim položajem delavcev? "Država si v načelu prizadeva, da bi bila socialna, vendar se mi zdi, da je pri tem več blefiranja in politične propagande kot dejanskih premikov v življenju," pravi Štelcer. "Slovenija ni tako revna država, da bi morali nekateri stradati."

Za učinkovitejšo socialno politiko

Štelcer je prepričan, da bi morali pri nas politiko zaposlovanja in nasploh socialno politiko voditi bolj regionalno, saj so razmere na trgu dela od regije do regije zelo specifične. "Iz ptičje perspektive so vsi problemi majhni, zato bi jih morali pristojni pogledati pod lupo - in to v vsaki regiji in mestu posebej. Če bi ravnali tako, bi se z denarjem, ki ga država namenja za aktivno politiko zaposlovanja in za socialne transferje, dalo storiti mnogo več. Res pa je, da je običajno v proračunu za socialno politiko na razpolago samo toliko sredstev, kolikor jih ostane po tem, ko jih različna ministrstva razgrabijo za svoje potrebe."

"Posledice takšne plačne in socialne politike so slabe," pravi Štelcer. "Nekateri živijo danes strašno slabo, po drugi strani pa se kakovost življenja v celoti v Sloveniji vendarle izboljšuje. Mnogi morajo za to, da lahko preživijo, špekulirati - pa ne zato, ker jim ne bi bilo do dela, temveč ker je delo tako slabo plačano. Brez črne ekonomije bi marsikdo težko preživel. Zato je pravzaprav smešno, kako se je država lotila preganjanja črne ekonomije. Najbolj je pritisnila na tiste, ki so pravzaprav žrtve črne ekonomije, prave črne ekonomije pa praktično sploh ne preganja."

Sindikati nikjer v svetu ne odstopajo od že pridobljenih pravic

Ta čas se krešajo mnenja tudi o novem zakonu o delovnih razmerjih. "Vkopanost sindikatov ob tem vprašanju je razumljiva, saj sindikati nikjer na svetu ne popuščajo pri že pridobljenih in uveljavljenih pravicah. Prav tako sindikalnih stališč ni mogoče označiti za pretiravanje. V Audiju denimo delavci za pet minut ustavijo stroje vsako polno uro. Zato je govorjenje o tem, kako delavci v Evropski uniji nimajo plačanega odmora med delom, lahko le posledica nepoznavanja razmer," pravi Štelcer. "Sicer pa predstavniki delodajalcev in gospodarske zbornice preveč napadajo sindikate. Zakaj kdaj ne napadejo bančnega sistema ali pa države, ki pobira enormno visoke prispevke na plače. Strokovni delavec mora dandanes od svoje plače dati več državi. Zelo me ujezi, kadar napadajo sindikaliste, še bolj pa, če se sindikalisti med seboj butasto spopadajo."

Prijateljstvo v sindikatih

In spomini? "V sindikatu človek spozna mnogo iskrenih prijateljev. Zlasti so lepi spomini, ki me vežejo na sindikalne zaupnike in prijatelje v številnih podjetjih. Z njimi sem dobro sodeloval in dobro smo se razumeli," pravi Štelcer. "Nasploh je dobro sodelovanje med sindikalisti za uresničevanje delavskih pravic izjemno pomembno. **Rakava rana sindikalizma je, kadar hoče biti vsak funkcionar petelin na svojem gnoju. V sindikatih besedice jaz in mi ne bi smeli poznati. Sindikaliste mora družiti solidarnost v bitki za pravice drugih - za pravice delavcev!**"

Tomaž Kšela

Tradicija sindikalnega dela v Pomurju

Ko je Janez Kovač krmilo območne organizacije ZSSS v Pomurju pred nekaj meseci predaval v roke Danila Šipoša, so se srečanja po konferenci udeležili tudi številni sindikalni funkcionarji, ki so v Pomurju pomagali pisati zgodovino sindikalnega gibanja. Da ne bi kdo zmotno mislil, da so le pozirali pred našim fotografom, moramo izdati, da so se tudi veliko pogovarjali. Ker v Pomurju negujejo tradicije sindikalnega gibanja, to krepi njegovo moč.

T. K.

Sindikalna lista

April 2000	Gospodarske dejavnosti (temelj je SKP za gospodarstvo)	Javni sektor* (nekdanje negospodarstvo)
Prvi del	SIT	SIT
1. Dnevnice		
- cela dnevnicna (nad 12 do vključno 24 ur odsotnosti)	3.500,00	3.869,00
- polovična dnevnicna (nad 8 do 12 ur odsotnosti)	1.750,00	1.933,00
- znižana dnevnicna (od 6 do 8 ur)	1.218,00	1.347,00
2. Kilometrini (od 4. 4. 2000 dalje)	43,80	43,80
3. Ločeno življenje*	74.258,00	56.473,00
4. Prenočišče - povračilo stroškov prenočevanja do višine zneska po predloženem računu, ki ga odobri delodajalec		
5. Regres za prehrano (od 1. 1. 2000)		
- po SKPGD (na delovni dan)	572,00	572,00
Drugi del		
1. Jubilejne nagrade		
- po SKPGD (delo pri zadnjem delodajalcu)		
- za 10 let	55.846,00	47.476,00
- za 20 let	83.769,00	71.213,00
- za 30 let	111.692,00	94.951,00
2. Odpravnina ob upokojitvi	371.294,00	536.109,00
	oziroma dve plači delavca,	oziroma tri plače delavca,
	če je to zanj ugodneje	če je to zanj ugodneje
3. Solidarnostne pomoči*		
- po SKPD - ob smrti delavca	111.388,00	94.951,00
- ob smrti v ožji družini	55.694,00	-
4. Minimalna plača (od 1. 1. 2000)	74.262,00	74.262,00
5. Zajemčena plača	40.941,00	40.941,00
6. Regres za letni dopust		
- najmanj	102.000,00	107.712,00
- ali največ	125.092,00	
	(70 % povprečne slovenske plače)	

1. Javni sektor tudi v okviru gospodarskih dejavnosti izplačuje ločeno življenje po zakonu (Uradni list RS št. 87/97).

2. V javnem sektorju se uporablja zakon, za jubilejne nagrade in solidarnostno pomoč pa kolektivna pogodba.

Strokovna služba ZSSS

Predsedstvo Zveze svobodnih sindikatov Slovenije je na svoji 9. izredni seji v skladu z 42. členom Statuta ZSSS in 35. členom Poslovnika o delu Predsedstva ZSSS na osnovi Pravilnika o podeljevanju odličij ZSSS obravnavalo predloge Komisije za sindikalna priznanja ZSSS in sprejelo naslednji

S K L E P

O PODELITVI PLAKETE

SVOBODNIH SINDIKATOV SLOVENIJE

V LETU 2000:

Plaketo Zveze svobodnih sindikatov Slovenije prejmejo:

- 1 sindikat dejavnosti
- 1 območna organizacija ZSSS
- 1 sindikat podjetja
- 4 posamezniki

V Ljubljani, 27. marca 2000

Mag. Dušan Semolič,
predsednik ZSSS

Prejemniki plaket ZSSS v letu 2000

SKEI podjetja Eti **Elektroelement Izlake**

V SKEI podjetja Eti, v katerem sedaj dela 1215 delavcev, se je že leta 1990, ko je bil ustanovljen, včlanilo več kot 88 odstotkov zaposlenih. SKEI, edini sindikat v podjetju, je zato imel pomembno vlogo pri lastninjenju, uvedbi soupravljanja in skrbi za izboljšanje materialnega položaja delavcev. Uspešno je tudi opozarjal na neustrezno monetarno politiko, ki se je po letu 1996 spremenila. Za uspešno delo SKEI so v veliki meri zaslužni prizadevni sindikalni zaupniki.

Podjetje Eti se je med prvimi olastnilo, in to tako, da so zaposleni postali kar 64-odstotni lastniki. Večinsko lastništvo jim omogoča, da tudi sami skrbijo za varovanje in izboljševanje svojega položaja, za kar so tudi sami odgovorni. Da je ta skrb resnična, dokazuje podatek, da Eti ni odpustil prav nobene delavca.

SKEI podjetja Eti je po pogajanjih z upravo podpisal podjetniško kolektivno pogodbo, ki zaposlenim zagotavlja višjo raven pravic, kot so določene s splošno kolektivno pogodbo in kolektivno pogodbo dejavnosti. SKEI v Eti-ju se je vsa leta izkazoval z veliko samostojnostjo. Svoje odločitve je sprejemal na podlagi strokovnih argumentov in z odgovornostjo, ki presega sindikalne standarde v drugih podjetjih.

Etijev sindikat se je uspešno vključeval v delo območne organizacije ZSSS za Zasavje in bil pomemben člen območnega odbora SKEI in akcijah ZSSS. Člani Etijevega sindikata so množično sodelovali na protestnih shodih in v drugih oblikah protestov SKEI in ZSSS. Množično so sodelovali tudi na različ-

nih sindikalnih rekreacijskih in športnih prireditvah. Etijev sindikat skrbi tudi za družbenje delavcev in upokojenecv ter zanje vsako leto organizira družabno srečanje.

SINLES – Sindikat **lesarstva Slovenije**

SINLES je med najaktivnejšimi sindikati v Zvezi svobodnih sindikatov Slovenije. Zaradi nereda na finančnem področju je ta sindikat med prvimi sprejel lasten pravilnik o finančnem poslovanju. Povečano članarino je namenil za sklade in ne za sprotno porabo.

SINLES je opustil delegatsko sestavo svojih organov in republiški odbor sedaj tvorijo vsi predsedniki sindikatov podjetij. S tem je dosegel največjo možno stopnjo demokratičnega odločanja o pomembnejših sindikalnih zadevah.

Republiški odbor SINLESA je bil pobudnik več aktivnosti ob sprejemanju pokojninske reforme. Tudi na njegovo zahtevo so se začeli pritiski za ugodnejšo delovnopravno zakonodajo. Zaradi sindikalne ostrine je minister za delo umaknil predlagane člene, ki bi delavce najbolj udarili po žepu in prizadeli njihovo socialno varnost. SINLES je na sindikalnih barikadah v prvi vrsti za obrambo pravic delavcev.

Ob tem pa z vsemi močmi krepi vlogo tudi celotne Zveze svobodnih sindikatov Slovenije. Prepričan je, da je lahko le močna zveza največja sindikalna konfederacija, k čemur jo zavezuje tudi članstvo.

Po zaslugi SINLESA se začinja tudi dogovarjanje z drugimi konfederacijami. To je nujno, ker se le enotni sindikati lahko postavijo po robu vladi, strankam, gospodarski zbornici in delodajalcem.

Območna organizacija **Zveze svobodnih** **sindikatov Celje**

Območna organizacija ZSSS Celje vsa leta uspešno usklajuje delo odborov sindikatov dejavnosti. Članstvu vseh sindikatov dejavnosti zagotavlja učinkovito pravno varstvo in tudi druge oblike pomoči, opredeljene v aktih sindikatov dejavnosti in ZSSS.

Zaposleni v območni organizaciji so s kakovostnimi nasveti in drugimi oblikami pomoči vedno na voljo tudi sindikatom podjetij in zavodov. Prav zaradi njihovega dobrega dela imajo Svobodni sindikati med članstvom in v širši javnosti tudi velik ugled.

Območna organizacija ZSSS Celje uspešno sodeluje z več sindikalnimi organizacijami v tujini.

Zelo pomembno prispeva tudi k uspešnosti shodov in drugih oblik protestov, ki jih organizirajo ZSSS in sindikati dejavnosti. Območna organizacija ZSSS Celje je gotovo med najzaslužnejšimi za množičnost in dobro organiziranost protestnih akcij – takšna je vzor vsem drugim.

Marija **Eraković,**

rojena 29. 11. 1945, pravnica, je v organih različnih sindikatov delala od leta 1979 do upokojitve leta 1996. Dejavna pa je ostala tudi po upokojitvi.

Začela je kot strokovna delavka za področje socialne politike v takratnem svetu Zveze sindikatov Slovenije v Mariboru. Dve leti kasneje je postala sekretarka občinskega sindikalnega sveta v občini Maribor Tabor. Kmalu se je vrnila na mestni svet ZSS v Mariboru, kjer je spet prevzela področje socialne politike. Za socialno politiko je bila odgovorna tudi v območni organizaciji ZSSS za Podravje.

Njena zasluga je, da je območna organizacija ZSSS za Podravje zelo skrbno uresničevala eno od temeljnih nalog iz programa – pomoč članom v stiski in svetovanje ob različnih socialnih problemih. Pri svojem delu je kazala zelo velik čut za probleme članov, ki so se zlasti v zadnjem desetletju zelo povečali. Za posameznika se je včasih zavzela tako, da je naredila več, kot so določala sindikalna pravila. Po njeni zaslugi je območna organizacija ZSSS za Podravje tudi med najhujšo krizo slovela po dobro organizirani pomoči članstvu.

Številnim članom je poleg denarne pomoči pomagala tudi s paketi, oblačili, obutvijo, pohištvo in večkrat je pomagala tudi otrokom, zlasti prvošolcem.

Po upokojitvi je začela pomagati pri delu študijskih krožkov, najprej kot mentorica, lani pa tudi kot voditeljica. Za te krožke je območna organizacija ZSSS za Podravje prejela več priznanj. Po zaslugi Marije Eraković se je v izobraževanje vključilo veliko sindikalistov. Nekateri projekti območne organizacije bodo tudi po njeni zaslugi prišli v zgodovino sindikalnega gibanja v Sloveniji.

Jože Gaube,

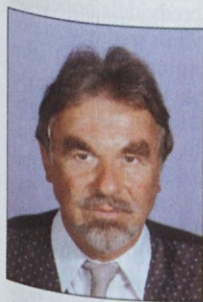
rojen 4. 3. 1942, avtomehaničar, je bil od leta 1992 do upokojitve marca letos neprofesionalni predsednik Sindikata delavcev prometa in zvez Slovenije.

Predsednik sindikata je postal zaradi uspešnega dela v različnih sindikalnih organih, pri čemer si je pridobil ugled uspešnega borca za pravice delavcev. Opravljal je različne funkcije v Certusu, kolektivu s 500 zaposlenimi, bil predsednik območnega odbora sindikata v Podravju ...

Jože Gaube je bil vedno pripravljen pomagati vsakemu članu pri reševanju njegovih problemov. Tudi kot predsednik sindikata delavcev v prometu in zvezah je bil vedno na razpolago za reševanje problemov. Zaradi posebnosti delovnega časa v prometu je treba probleme reševati, takoj ko se pojavijo.

Kot predsednik sindikata je sodeloval na pogajanjih o največ kolektivnih pogodbah dejavnosti. Zaslužen je, da so pravice v pogodbah dejavnosti precej nad ravni, določeno s splošno kolektivno pogodbo. Pomagal je tudi pri dogovorih za sklenitev kolektivnih pogodb v podjetjih in sistemih. Kot sam pravi, se je delu predsednika lahko v celoti posvetil šele v zadnjem mandatu. Prav zaradi tega je novemu predsedniku ponudil pomoč pri uvajanju v delo.

Jože Gaube velja med kolegi za človeka, ki neomajno zagovarja stola stališča. Znan je tudi po kritičnem odnosu do nepravilnosti in neurejenosti v posameznih okoljih.

Stane Konrad,

rojen 3. 7. 1946, strojni tehnik, je deloval v Sindikatu gostinstva in turizma Slovenije vse od ustanovitve leta 1990. Leta 1975 je postal predsednik konference sindikatov v Ra-

denski, nato je opravljal različne funkcije v drugih organih takratne sindikalne organizacije. Dejaven je bil tudi v samoupravnih organih – kar dva mandata je bil predsednik delavskega sveta Radenske. Bil je tudi predsednik zbora združenega dela občine Gornja Radgona.

Po osamosvojitvi Slovenije leta 1991 so ga izvolili za predsednika sindikata poslovnega sistema Radenska. To funkcijo je opravljal profesionalno. Leto kasneje je postal tudi predsednik območnega odbora SGiT za Pomurje in član predsedstva tega sindikata na državni ravni. Sedaj je sindikalni zaupnik v Poslovnem sistemu Radenska.

Bil je v pogajalski skupini, ki je dosegla podpis prve kolektivne pogodbe za dejavnost gostinstva in turizma. Sodeloval je tudi v vseh naslednjih pogajalskih skupinah. Zaslužen je za podpis aneksa kolektivne pogodbe dejav-

nosti, ki velja do konca leta 2000. Je tudi član nove pogajalske skupine, ki jo čakajo trda pogajanja z delodajalci za novo pogodbo dejavnosti.

Stane Konrad si je v organih Sindikata gostinstva in turizma Slovenije posebej prizadeval za uveljavljanje temeljnih človekovih pravic. V tem okviru je vse moči usmerjal v zaščito in izboljševanje materialnega in socialnega položaja delavcev

Branka Novak,

rojena 31. 12. 1948, ekonomistka, je svojo delovno pot začela v grafični dejavnosti in iz nje kmalu šla v tekstilno industrijo. Zaradi svojega znanja je bila leta 1988 izvoljena za

sekretarko sindikata delavcev tekstilne in usnjarskopredelovalne dejavnosti. Na konferenci v letu 1990 je postala sekretarka Sindikata delavcev tekstilne in usnjarskopredelovalne industrije Slovenije. To funkcijo opravlja že v tretjem mandatu.

Ker se v tekstilni in usnjarski industriji kar vrstijo stavke, stečaji in prisilne poravnave ter odpuščanja delavcev, se mora Novakova stalno spopadati s temi problemi in reševati, kar se da.

Pred leti si je zelo prizadevala pri projektu beneficirane delovne dobe za predenje in tkanje. Tudi po njeni zaslugi so se številni delavci in delavke lahko upokojili, preden bi jih določili za presežne ali bi se soočili s stečajem. Tekstilna in usnjarska industrija sta zaradi spremembe ureditve in osamosvojitve države ter zaradi vplivov globalizacije gospodarstva izgubili kar 35.000 delovnih mest.

Sindikata tekstilne in usnjarskopredelovalne industrije Slovenije je vsa leta zahteval od vlade in državnega zbora program razvoja teh dveh dejavnosti. Ker je ob številnih aktivnostih uporabil tudi dovolj velik pritisk, je bil uspešen. Vlada je namreč pripravila ukrepe za izboljšanje konkurenčne sposobnosti tekstilne in usnjarske industrije. Branka Novak je članica programskega sveta, ki bo skrbel za izvedbo teh ukrepov in pri tem razpolagal z dvema milijardama in pol tolarjev.

DOSEDANJI PREJEMNIKI PLAKETE SVOBODNIH SINDIKATOV SLOVENIJE

SINDIKALNE ORGANIZACIJE:

1. Sindikat delavcev trgovine Slovenije
2. Sindikat KNG Slovenije
3. Sindikat KNG Steklarne Hrastnik
4. Sindikat KNG Steklarne Rogaška
5. Sindikat kulture Slovenije
6. Sindikat podjetja Mura Murska Sobota
7. Sindikat podjetja Peko Tržič
8. Sindikat podjetja Lisca Sevnica
9. Sindikat podjetja MONT Kozje
10. Sindikat Sinles Garanta Polzela
11. Sindikat Telekom – Poslovna enota Maribor
12. SKEI Gorenje
13. SKEI Slovenije

TUJI SINDIKALISTI:

1. Schösser Fritz, DGB Bavarske
2. Treu Roberto, CGIL Furlanije-julijske Krajin

POSAMEZNIKI:

	Sindikata	Leto
1.	Antolič Kristina	SDTS 1996
2.	Benko Marjeta	SDTS 1998
3.	Bratož Iztok	SGiT 1999
4.	Bratuša Franci	SKVNS 1993
5.	Breznik Gregor	Sindikata KŽI 1995
6.	Černoša Jože	Obm. org. ZSSS Posavje 1998
7.	Debeljak Antica	Sindikata VIR 1999
8.	Djordjevič Dušan	DTS 1996
9.	Druks Franc	SDE 1993
10.	Frlič Vida	SDGD 1993
11.	Godnič Bogdan	Sindikata gasilstva Slovenije 1997
12.	Haas Irena	SKVNS 1999
13.	Horvath Suzana	Sindikata VIR 1996
14.	Ilijaš Fanika	SGiT 1995
15.	Ivanovič Bogdan	SKEI 1995
16.	Janžič Stanka	STUPIS 1995
17.	Jeler Milica	SGiT 1994
18.	Jonozovič Marica	STUPIS 1998
19.	Jordan Valter	Sindikata KNG 1995
20.	Justin Janez	Sindikata KNG 1997
21.	Kardoš Janko	SDPZ 1995
22.	Keše Bernarda	SDPZ 1998
23.	Kocman Jože	Sindikata obrtnih delavcev Slovenije 1997
24.	Krsnik Franjo	Sindikata KNG 1993
25.	Kupčič Edvard	Sindikata KŽI 1993
26.	Kušar Stane	SKEI 1997
27.	Medik Branko	SKEI 1994
28.	Miklavčič Denis	Sindikata kulture Slovenije 1998
29.	Mravlak Drago	SDGD 1994
30.	Notersberg Jožica	Sindikata VIR 1999
31.	Oberč Roman	SDE 1995
32.	Ozimič Edmund	SKEI 1998
33.	Pavlin Zvone	SKEI 1993
34.	Pirc Marjan	SKEI 1994
35.	Podgoršek Ivica	Sindikata VIR 1997
36.	Roksandič Metka	SDGD 1996
37.	Sapač Ivan	Sindikata KŽI 1996
38.	Sila Nace	SDDO 1999
39.	Simčič Marko	Sindikata kulture Slovenije 1997
40.	Sumrak Stane	Sindikata kulture Slovenije 1995
41.	Šerbec Erih	Sindikata zdravstva in soc. skrbstva 1998
42.	Toš Franc	Sindikata KŽI 1998
43.	Turk Ivan	Sindikata KŽI 1995
44.	Urek Ciril	Sindikata KNG 1999
45.	Vedlin Danilo	Sinles 1995
46.	Zadel Kristijan	Sinles 1996
47.	Zadravec Elizabeta	Sindikata zdravstva in soc. skrbstva 1995
48.	Žežko Hilda	SDPZ 1997

Pavle Vrhovec, izvršni sekretar v ZSSS, o Sloveniji v Evropski uniji

Pavle Vrhovec je bil na povabilo Evropske konfederacije sindikatov (EKS) na nekajdnevnem študijskem obisku v tej ustanovi v Bruslju. Gostitelji so mu pripravili zelo natrpan program, saj je vsak dan trajal do poznih popoldanskih ur. Srečal se je z nekaterimi konfederalnimi sekretarji in direktorji inštitucij EKS. Še posebej zanimiv je bil pogovor z glavnim pogajalcem Evropske komisije za Slovenijo Jaimejem Garcio Lombarderom.

Kaj je bil glavni namen potovanja v Bruselj?

Vrhovec: Želel sem čim bolj spoznati način delovanja Evropske konfederacije sindikatov in njenih institucij in navezati osebne stike s profesionalnimi člani njenega vodstva. Če potrebuješ nasvet ali pomoč, se veliko lažje obrneš na nekoga, s katerim se osebno poznaš.

Slovenija je po ustavi socialna država in zato razvija socialnopersnerske odnose. Kako gledajo v Bruslju na to področje?

Vrhovec: S predstavnikom oddelka za zaposlovanje, industrijske odnose in socialne zadeve DG 5 Evropske komisije sem se pogovarjal predvsem o razvisti socialnega dialoga v Sloveniji, o delovanju ekonomsko-socialnega sveta in sistemu kolektivnih pogodb. Postavil je vrsto vprašanj in dejal, da mora Slovenija v času pridruženja razvijati tudi socialni dialog. Evropska komisija bo namreč pri kandidatkah temeljito preverjala, kakšno je stanje na tem področju. Prosil me je, naj ga, če pride v Slovenijo zaradi političnih sprememb ali drugih vzrokov do zastoja v razvijanju socialnega dialoga in industrijskih odnosov, o tem takoj obvestim, on pa bo o tem obvestil Evropsko komisijo.

Srečali ste se tudi z glavnim pogajalcem za Slovenijo, ste to pričakovali?

Vrhovec: Pogovor z glavnim pogajalcem za Slovenijo je bil po mojem mnenju priznanje za Zvezo svobodnih sindikatov Slovenije. Simpatični sogovornik odlično pozna razmere v naši državi, vedel je vse o aktualnih političnih dogodkih pri nas, tudi o možni vladni krizi in takoj dejal, da to ne bo dobro za proces slovenskega vstopanja v Unijo. Vedel je, da imamo v Sloveniji sindi-

kalni pluralizem in da je ZSSS edina, ki je članica EKS.

Vam je povedal, kako je potekalo vstopanje njegove države v Unijo?

Vrhovec: Vstopanja Španije v Evropsko unijo po njegovih besedah ni mogoče primerjati s Slovenijo. V tistem času se je bilo lažje pogajati, saj še ni bilo enotnega trga in monetarne unije. Zato se je španska vlada pogajala v glavnem le glede kmetijskega področja. Sindikati niso bili neposredno vključeni

na delovnopravna zakonodaja, visoka cena dela in predolgi postopki za pridobivanje zemljišč. Na mojo pripombo, da se sindikati borimo, da bi se tudi na področju plač uskladili z Evropsko unijo, je dejal: prav imate, vendar naj bodo plače vaših delavcev odraz produktivnosti.

Je omenil še kakšen problem?

Vrhovec: Zelo ga moti nenačelnost na nekaterih področjih. Tako je nekaj časa že kazalo, da bo uspešno stekel proces liberalizacije oziroma last-

o njeni seizmični varnosti in zaradi nerešenih lastninskih problemov s Hrvaško.

Glede avstrijske bojzani, da bo prišlo do ogromnega navala slovenskih delavcev na njihov trg dela, meni, da je ta problem obroben. Španija je v nasprotju z nekaterimi državami članicami ravnala tako, da se je proglasila za odprto državo za migrante. Ta država ima namreč najnižjo rodnost na svetu, zato potrebuje tuje delavce in njihove družine. Tako bi lahko do leta 2004 vsako

Vladna kriza ne bo upočasnila vključevanja v Evropsko unijo?

v pogajanja, so pa bili člani delovnih skupin. Na državni ravni so o vstopu dosegli nacionalni konsenz.

Se organi Evropske unije veliko ukvarjajo z našo državo?

Vrhovec: Lombardero meni, da Evropska unija nima problemov s Slovenijo, da pa ima Slovenija notranje probleme. To, da EU nima problemov s Slovenijo, je dobro, pa tudi slabo. Slabo zaradi tega, ker nas članice premalo poznajo. Tudi če bomo svojo zakonodajo še tako dobro prilagodili evropski in jo tudi izvajali, bodo o sporazumu z nami odločali parlamenti vseh držav članic. Prav vseh 15 parlamentov bomo morali prepričati, da smo za njihovo družino pravi.

Če je glavni pogajalec, je verjetno opozoril tudi na kakšne naše slabosti?

Vrhovec: Po Lombarderovem mnenju bi Slovenija lahko naredila veliko več zlasti pri dveh točkah. Prva je izvajanje zakonodaje, saj naša država še nima ustreznih institucij za izvajanje zakonov, nima programov za usposabljanje uradnikov, ki bodo delali v njih, nima sistema kariernega napredovanja teh ljudi in namesto strokovnega kadrovanja je vse preveč strankarskega.

Druga točka zadeva liberalizacijo gospodarstva in pritoka tujih investicij, zaradi česar so v Evropski komisiji resno zaskrbljeni. Gospodarski rezultati so sicer dobri, vendar pa večina panog potrebuje kapital-ske investicije. In usmeriti svež tuji kapital v Slovenijo ni mogoče prek noči, potrebna je strategija, ki je pa Slovenija še nima. Dejaj je, da pozna mnogo tujih investorjev, ki bi radi investirali v države srednje in vzhodne Evrope. Ko jim omeni Slovenijo, zamahnejo z roko in ponavadi naštejejo tri vzroke, zakaj ne investirajo pri nas: preveč zaplete-

Pavle Vrhovec se je v Bruslju srečal tudi z glavnim pogajalcem Evropske komisije.

ninjenja naših zavarovalnic in bank, te pa so še naprej v lasti države. V zaganjanju in ustavljanju procesov se po njegovem vidi, da država na tem področju nima jasne strategije.

Na drugih področjih pa Lombardero ne vidi večjih problemov. V kmetijstvu imamo višje cene, kot so v Uniji, zato ne bo imela z nami takšnih problemov kot na primer s Poljsko, ki ima sedaj nižje cene kmetijskih pridelkov in jih bo morala zvišati, kar bo povzročilo precejšnje pretrese. V Sloveniji bomo morali v tej panogi le bolj dosledno izvajati predpise Unije o varnosti pri delu in varovanju zdravja.

Kaj pa nas čaka na področju prometa, varstva okolja, trga delovne sile?

Vrhovec: Na področju prometa smo po njegovem mnenju že v Uniji. Podobno je na področju varstva okolja. Jedrska elektrarna Krško ni sporna glede tehnologije, problemi lahko nastanejo le zaradi neznan-

leto sprejela dva milijona tujcev, ki iščejo delo. Zato lahko do leta 2004 pridejo v Španijo brez problema vsako leto vsi Slovenci, se je pošalil in dodal, da ima dva sinova, ki si nočeta ustvariti družine, in da je to vsesplošen problem Špancev.

O tem, kdaj bomo vstopili v Evropsko unijo, je še veliko variant. Pred leti ste za naše glasilo dejali, da leta 2006 ali še leto kasneje. Ste dobili o tem kakšno pritrditev ali drugačno mnenje?

Vrhovec: Tudi Lombardero sem omenil, da Evropska komisija v nedavno sprejetih strukturnih skladih do leta 2006 ni predvidela nobenega povišanja finančnih sredstev za pomoč novim članicam. Dejal sem mu, da zaradi tega vstopa ni mogoče pričakovati pred letom 2007. Odgovoril je, da je to sicer točno, vendar lahko Evropska komisija naknadno določi nova sredstva za te namene. Ker bodo postopki ratificiranja sporazumov z državami kandidatki v parlamentih držav članic trajali približno dve leti, je težko pričakovati vstop katere koli kandidatke pred letom 2006. Ko sem izrazil bojazen, da bo proces pridruženja predvsem političen in da bodo vse kandidatke morale čakati, da bo pripravljena Poljska, pa je dejal, da Nemčija morda res favorizira Poljsko, vendar pa sta Španija in Francija odločno proti političnim merilom in se zavzemata, da naj bo edini kriterij pripravljenost kandidatke. Na koncu enoinpolurnega pogovora je še enkrat poudaril, da upa, da vladna kriza v Sloveniji ne bo zavrla procesa njenega pridruženja Evropski uniji in da se bo lahko še naprej pogajal z dr. Potočnikom, ki ga ceni kot izjemno strokovnega in dobrega pogajalca (z njim se je srečal v Bruslju dan kasneje). F. K.

Hamoreska

"Vili, zakaj pa si ti danes tako lepo oblečen?" je pred dnevi pri malici v naši tovarniški menzi kuharica Špela povprašala rezkarja Vilija. "Le kaj se je zgodilo? Zdi se mi, da te takšnega - s kravato - še nikoli nisem videla!"

"Vili je imel zadnjič kravato okoli vratu, ko mu jo je za poroko nataknila žena," se je zarežal skladiščnik Rudi. "Kaj hočemo, prej kot slej ženske vsakemu nataknejo zanko okoli vratu in ga privežejo na kiklo!"

"Morda pa je Vili bolan in se je zato tako lepo oblekel, ker bo šel po malici k zdravniku," je zaskrbljeno pripomnila Sonja iz računovodstva. "Če gre človek k zdravniku, se že spodobi, da se primerno obleče, ali ne!?"

"Kdo ve, morda pa se gre Vili danes po malici k direktorju pogajat, da bi ga premestil na kakšno šefovsko mesto?" je s skrivnostnim glasom dejal kurir Peter. "Če bo Vili postal šef, potem bo vsaki dan prišel v službo s kravato. Saj veste, zakaj šefi nosijo

kravate, ali ne? Zato, da si z njo privežejo glave, saj imajo tako prazne, da bi jim jih sicer odneslo kot balone!"

"Nehajte ugibati in raje prisluhnite Viliju. Naj sam pove, zakaj ima danes kravato!" je odločno posegla v pogovor Špela. "No, Vili, kaj se dogaja!"

"Danes sem si nadel kravato, ker proslavljam!" je s svečanim glasom dejal Vili in se zravnal.

"Kaj pa proslavljaš?" smo povprašali vsi v en glas.

"Moja najboljša prijateljica ima rojstni dan!" je kot iz topa izstrelil Vili.

"Oho...!" je presenečeno vzkliknil Peter. "To pa je nekaj novega! Vili ima torej najboljšo prijateljico! Zanimivo..."

"Še bolj zanimivo pa je, da to tako veselo in prostodušno pove, kakor da doma ne bi imel žene," je pribil Rudi. "Če bi te slišala žena, bi ti izpraskala oči!"

"Rudi, ti raje pazi, da tebe nova ljubica ne zasači z bivšo ženo, ki se je, kakor slišim, vrnila k tebi!" je Rudija zbudila Špela. "Ne vem, kaj ženske vidijo na tebi!?"

"Naj raje Vili pove, kaj on vidi na svoji prijateljici," je Rudi hitro spremenil temo pogovora in pomežiknil omizju. "No, Vili, povej: ali je ta tvoja najboljša prijateljica poštena?"

"Zelo!" je jasno in glasno odgovoril Vili. "Iskreno rečeno: ona meni veliko več daje kot jaz njej!"

"Ha, ha, ha... Vili, ti pa si danes zares neverjetno odkrit," se je zasmel mizar Tone. "Zanimivo: če sem prav razumel, ti tvoja najboljša prijateljica rada daje... No, Vili, kaj pa ti daje, če ni skrivnost, ha, ha, ha..."

"Daje mi občutek varnosti!"

"Ha, ha, ha a Občutek varnosti!" se je zakrohotal Rudi. "Boš ti že videl, kako boš varen, ko boš kaj ušpičil!"

"Rudi, ti pa bodi kar tiho!" je energično rekla Špela. "Vsi moški niso takšni, da bi pri ženskah mislili samo na tisto, na kar misliš ti!"

"Vili, povej, ali je tvoja najboljša prijateljica poštena?" je povprašal Vili in zopet pomežiknil omizju.

"Zelo!" je ponovno odvrnil Vili. "V nobeni stiski me še ni zapustila. Celo obratno: kadar mi je najhuje, mi najbolj pomaga!"

"Neverjetno," je sedaj že z resnim glasom dejal Peter. "Kakor kaže je Vili zares imel srečo in našel dobro prijateljico. Ali je tudi pametna?"

"Zelo!" je ponovno kot iz topa izstrelil Vili. "Še zlasti dobro je podkovana v pravnih in ekonomskih vprašanjih. S svojim znanjem mi veliko pomaga!"

"Hm... To pa je zares nenavadno, če nas seveda Vili ne vleče za nos!?" je zamišljeno dejal Rudi. "Te morda tudi razume? Je solidarna s teboj?"

"Seveda!" je veselo vzkliknil Vili. "Zelo je solidarna. Pomislite, če mi ob koncu meseca zmanjka denarja, mi ga brezobrestno posodi. Zadnjič, se spomnite, ko mi je zgorel del hiše, pa mi je zajeten kupček denarja kar podarila."

"Kar je res, je res! Takšno prijateljico zares težko najdeš!" je dejal Tone. "Če je tako pametna in dobrosrčna, pa je verjetno tudi malce dolgočasna, ali ne Vili?"

"Kje pa, ravno obratno!" je vzkliknil Vili. "V zadnjih letih nisem bil nikjer drugje tako nasmejan in dobre volje kot na srečanjih, ki jih organizira ona. Vsi, ki se zbirajo na njenih srečanjih, so dobri, pošteni, delovni in veseli ljudje."

"Kaj ne poveš a" je vzelo sapo Rudiju. "Tudi družabna srečanja in veselice organizira. Ta pa je res od vraga!"

"To pa še ni vse," je nadaljeval Vili. "Velikokrat organizira tudi izlete. Nanjo se obrnem, če želim letovati na morju. Pomaga mi pri nakupu ozimnice in kuriva in še in še bi lahko našteval."

"Ta tvoja prijateljica pa je zares baba in pol!" je vzkliknil Rudi, Špela pa mu je pritegnila. "Prav rad bi jo spoznal!"

"Vili, povej, ali bo morda ta tvoja prijateljica organizirala tudi kakšno proslavljanje svojega rojstnega dneva?" je previdno povprašal Peter. "Če bo, bi šel rad tja s tabo, da bi jo spoznal, če seveda nimaš nič proti..."

"Ob svojem rojstnem dnevu organizira veliko proslavo!" je vzkliknil Vili. "Brez problemov se mi lahko na njej vsi pridružite, saj je moja najboljša prijateljica širokega srca in rada pomaga vsem delavcem!"

"Zdaj pa nam že enkrat povej, kako ji je ime, da na proslavi ob njenem rojstnem dnevu ne bomo v zadregi," je povprašal Rudi.

"Saj nič ne skrivam. Moja najboljša prijateljica se imenuje - Zveza svobodnih sindikatov Slovenije."

Iz dnevnika delavca Jožeta

Najboljša prijateljica

Opičjak

"Žena, nekje sem prebral, da se je človek razvil iz opice!"

"Tega ti ne bi bilo treba brati. Dovolj bi bilo, da bi se pogledal v ogledalo!"

Visoka žena

"Doktor, pomagajte! Moja žena ima temperaturo!"

"Ali je visoka?"

"Da! Okoli 180 centimetrov ima!"

Dopust

"Sosed, kam gresta letos z ženo na zimski dopust? Stišim, da sta si premislila in ne bosta šla v zdravilišče?"

"Seveda ne! Lani nisva šla na smučanje, letos pa zato ne greva v zdravilišče!"

Realna presoja

"Psihiater pravi, da imam kompleks manjvrednosti, ker se vedno počutim manj vrednega od svojih sodelavcev."

"Ne nasedajte psihiatrom! Raje se zanesite na svojo trezno in realno presojo!"

Smerni kazalec

"Prosim pogledj, če na mojem avtomobilu deluje desni smerni kazalec."

"Dela, ne dela, dela, ne dela, dela, ne dela..."

Tretji

Ko sta bila Janez Janša in Igor Bavčar na vrhuncu svoje slave, ju je nadobudna mladenka zelo zelo občudovala. Želela si je, da bi ju imela vedno kje pri sebi.

Iz želje je zrasla ideja. Našla je primerne

strokovnjaka, ki ji je za primerno plačilo prvega tetoviral na desno, drugega pa na levo bedro.

In tako opremljena je šla na sprehod. Ker mimoidoči niso uganili vzroka za zadovoljstvo na njenem obrazu, je pred znancem pridvignila kiklo in ga vprašala: "Ju prepoznaš, sta ti všeč?"

Ta za obe umetnini ni našel nobene besede, iz njegovih ust je prišlo le: "Lojze v sredini mi je bolj všeč!"

Nevarno orožje

"Kaj ste imeli v rokah vi, ko vas je sosed v postelji napadel in začel pretepati z metlinim ročajem?"

"Gospod sodnik, nič takšnega, s čimer bi ga lahko poškodoval!"

"Odgovorite konkretno! Kaj ste torej imeli v rokah vi?"

"Njegovo ženo..."

Stanislav Šajn že 23 let organizira prvomajska srečanja mariborskega delavstva

Za več enotnosti med sindikati

Stanislav Šajn zagotovo ni najstarejši sindikalni funkcionar v Podravju, čisto gotovo pa je območju, saj je v sindikatih neprekinjeno zaposlen že več kot 20 let. V sindikatu je aktiven že od leta 1966, ko se je po končani Železničarski industrijski šoli kot ključavničar zaposlil v Železniško-transportnem podjetju v Mariboru. Ob deseti obletnici ustanovitve ZSSS smo se z njim pogovarjali o delu sindikatov nekoč in danes ter o negovanju tradicij delavskega gibanja, saj je že 23 let eden glavnih organizatorjev tradicionalnega prvomajskega srečanja mariborskega delavstva.

“V Mariboru je od leta 1978 do danes odpadlo samo eno prvomajsko srečanje delavcev, ker je bilo slabo vreme. Sicer pa smo kljub vsem težavam in krizi v gospodarstvu ter reformi političnega sistema prvomajska delavska srečanja redno organizirali in vedno so bila dobro obiskana,” se spominja Šajn. “Maribor ima bogato delavsko tradicijo, ki jo delavci spoštujejo. V minulih 23 le-

tih ob pripravi prvomajskih srečanj nisem naletel niti na enega sindikalnega aktivista, ki bi se sramoval, da je delavec. Mariborski delavci so ponosni na svoj delavski stan, zato je prvi maj njihov praznik, ki si ga ne pustijo vzeti.”

Delavski ponos

Zato pa so na začetku tranzicije, kakor pravi Šajn, nekateri novodob-

ni povzpneteži, ki so se rekrutirali zlasti iz vrst bivših vodilnih delavcev v podjetjih, mislili, da so nekaj več. “Čez noč so hoteli postati menedžerji in kapitalisti. Vendar pa od takšnih, ki delavcev ter njihovih pravic in interesov niso spoštovali, ni bilo nikoli veliko prida - ne v preteklosti in ne danes. Dobri menedžerji spoštujejo delavce.”

Tako kot številni mariborski delavci je tudi Šajn ponosen na svoje dolgoletno članstvo v sindikatih. Aktiven član sindikata je bil že v Železniško-transportnem podjetju, nato pa tudi v Kovinarju in še zlasti Primatu, kjer so ga kot diplomanta delovodske šole za sindikalno delo navdušili takšni sindikalni stari mački kot so bili Mile Šumenjak, Slavko Podkrižnik, Rudi Primožič in drugi.

“Leta 1980 so me na mestni ravni izvolili za sekretarja odborov za kovinsko in elektropredelovalno, teks-

tilno in grafično-časopisno dejavnost. Na tem mestu sem nasledil Franca Ilca, mariborske sindikate pa so takrat vodili Slavko Uršič, Stanislav Brglez in Marjan Vozič,” se spominja Šajn.

Nekateri menijo, da so imeli v tistem času delavci celo preveč pravic? “To ni res! Delavci so imeli toliko pravic, kolikor so jih dopuščali doseženi rezultati poslovanja. Res pa je, da v marsikaterem podjetju niso znali razmejiti zavzemanja za delavske pravice od vmešavanja v poslovno politiko podjetij. V takšnih podjetjih se je zavzemanje za delavske pravice izrodilo.”

Sindikati so se hitro prilagodili tržnemu gospodarstvu

Po spremembi družbene ureditve in osamosvojitvi Slovenije so bili po Šajnovih besedah delavci pri-

pravljani marsikaj potrpeti, samo da bi se razmere v mladi državi uredile. Spremenila pa se je tudi vloga sindikatov. “Čeprav je sindikat formalno dobil drugačno vlogo, pa nam je ni bilo težko uresničevati, saj smo že v drugi polovici osemdesetih let delovali tako, kakor je običajno za sindikate v sistemu tržne ekonomije. Prehod Zveze sindikatov v Zvezo svobodnih sindikatov je bil pravzaprav logična posledica našega dotedanjega dela. Zaradi uspešnega dela našega sindikata, ki se je odločno boril za interese delavcev, se je velika večina zaposlenih v mestu in regiji včlanila v naš sindikat.”

V devetdesetih letih je prišlo do zloma mariborskega gospodarstva. Delavcem bi bilo po Šajnovem pričanju zaradi tega še mnogo hujše, če njihovih pravic ne bi ščitili sindikati. “Prehod na tržno gospodarstvo ne bi bil tako boleč, če bi bil pošten!” pravi.

Soupravljanje in večji nadzor

Šajn vidi rešitev za sedanje težave v umni ekonomski politiki, v večji skrbi za razvoj, še zlasti industrije, v krepitvi soupravljanja delavcev ter

Stanislav Šajn

v večjem nadzoru nad delom uprav v podjetjih. Seveda je treba začeti bolj ceniti tudi delo, saj so lahko zares uspešna samo podjetja, v katerih so delavci ustrezno stimulirani oziroma plačani za svoje delo. V prizadevanjih za delavske pravice pa bi po njegovem mnenju lahko bili sindikati bolj uspešni, če bi bili bolj enotni. “Ne morem razumeti, zakaj je premalo solidarnosti tudi med panožnimi sindikati znotraj ZSSS.

Zaradi liderstva in medsebojne konkurence med panožnimi sindikati znotraj ZSSS sem marsikdaj razočaran, saj so zaradi tega rezultati naših skupnih velikih naporov premajhni. Prepričan sem, da bi z enako truda in dela lahko dosegli veliko več, če bi le bili bolj enotni.”

Zadnje desetletje je bil Šajn sekretar štirih območnih odborov sindikatov dejavnosti v Podravju: sindikata tekstilne in usnjarskopredelovalne industrije, sindikata kmetijstva in živilske industrije, sindikata delavcev v vzgoji, izobraževanju in raziskovalni dejavnosti in sindikata upokojeencev. Zaradi zdravstvenih težav pa je v zadnjem času nekoliko “izpregel”. Kljub temu, pa še naprej ostaja glavni organizator prvomajskega srečanja mariborskih delavcev in mnogih drugih sindikalnih akcij v Podravju. “Vrsto let smo prvomajska srečanja organizirali v Bresternici, kjer pa pogoji, zlasti za ureditev prometa, niso bili idealni. Zato bomo tako kot zadnja leta tudi letos prvomajsko srečanje pripravili na Snežnem stadionu pod Pohorjem. Tudi letos bo nanj prišlo zelo veliko ljudi,” je prepričan Šajn.

In kaj želi ZSSS ob desetem rojstnem dnevu? “Čim več enotnosti in čim več uspehov v boju za delavske pravice!”

Tomaž Kšela

Varuh človekovih pravic Ivan Bizjak je lani prejel 3411 novih pobud, iz leta prej mu je ostalo 475 nerešenih zadev, 188 primerov pa je zaradi novih dejstev ponovno odprl. Skoraj tretjina pobud je bila upravičenih in delno upravičenih, kar je visok odstotek v primerjavi z delom ombudsmanov v drugih državah. Ali sta pravna varnost in varovanje človekovih pravic v naši državi slabša kot drugje? Bizjak meni, da je prišlo do nekaterih pozitivnih premikov, čeprav so počasni in pozni; gre predvsem za sprejem nekaterih za spoštovanje in varstvo pravic človeka pomembnih zakonov, za intenzivnejše aktivnosti pri odpravljanju zaostankov v sodstvu in pomembne korake pri dokončnem reševanju tako imenovane osamosvojitvene problematike. Pravni red je še vedno nestabilen (spreminjanje predpisov, počasno odpravljanje neskladij v pravnem redu, počasno usklajevanje zakonov in podzakonskih aktov, nekaterih za varstvo človekovih pravic pomembnih zakonov še ni), neustrezno, neučinkovito in celo nezakonito delovanje izvršilne oblasti; počasno, nedosledno delovanje osrednje državne uprave, nejasni in nepregledni postopki; slaba komunikacija občinske uprave z občani; nerazumno dolgo trajanje sodnih postopkov ...

Pritožb je manj, problemi enaki. Se pa število novih pobud umirja, lani jih je bilo nekaj manj kot leto prej. Največ pobud je prispelo na račun sodnih in policijskih postop-

Država še vedno slab varuh človekovih pravic

Varuh človekovih pravic je izdal poročilo o delu svojega urada v lanskem letu

kov ter upravnih zadev; najbolj se je povečalo število pobud na področjih javnih gospodarskih služb (za 95 odstotkov) in s področja okolja in prostora (za 73 odstotkov). Na področju delovnopravne zakonodaje je bilo število pobud lani v primerjavi z letom 1998 manjše za pet odstotkov, pri čemer se je najbolj znižalo število pobud na področjih delovnih razmerij (za 32 odstotkov) in brezposelnosti (za 27 odstotkov). Varuh človekovih pravic pa je dobil v obravnavo več zadev, ki se nanašajo na delavce v državnih organih.

S področja delovnih razmerij in brezposelnosti ombudsman posebej izpostavlja samovoljo delodajalcev pri sklepanju nezakonitih pogodb o zaposlovanju. Sicer pa se, pravi, problematika na tem področju človekovih pravic kljub upadu števila pobud vsebinsko ne spreminja. Precej pobud se nanaša na nezakonito prenehanje delovnega razmerja, na razporeditve na druga delovna mesta in na nesporazume pri določanju višine plače (določitev osnovnega količnika, napredovanje, določitev plače ob razporeditvi na drugo delo). Povečuje pa se število pritožb zaradi šikaniranja delavcev ter ustvarjanja nezdra-

vih in nesposobnih razmer v delovnih okoljih.

Brezposelnost povzroča hude stiske

Postopno upadanje števila registriranih brezposelnih oseb se pri delu varuha človekovih pravic lani še ni pokazalo, saj je zmanjševanje bolj posledica spremenjenega načina evidentiranja brezposelnih in zaostrenih meril pri odmeri pravic iz tega naslova. Pobude ombudsmanu so že več let enake: ljudje izražajo hudo osebno stisko, ko zaman iščejo zaposlitev in občutijo socialno izoliranost. Posebej hude so te stiske pri starejših brezposelnih, ki jih je med brezposelnimi tudi največ, njihovo število pa še narašča. Velik problem je tudi naraščanje nezaposlenosti žensk, pri čemer velja izpostaviti težjo zaposljivost mlajših žensk, zlasti iskalk prve zaposlitve. Pri le-teh se niso spremenila ali zmanjšala diskriminatorna in protizakonita dejanja delodajalcev, ki jih je Bizjak omenjal že v prejšnjem letnem poročilu. Gre za znane pojave prisiljevanja žensk, da nekaj let nimajo otrok, in druge oblike prisile.

Pritožbe na račun kršenja temeljnih pravic brezposelne osebe do

vključevanja v programe aktivne politike zaposlovanja z namenom povečanja zaposlitvenih zmožnosti se sicer večinoma izkažejo za neutemeljene. Kažejo pa na resnost skoraj neresljivih človeških stisk, pravi Ivan Bizjak in opozarja, da stiske, ki nastajajo pri dolgotrajni brezposelnosti, kažejo na obstoj velike sku-pine ljudi, ki se, potisnjeni na rob družbenega dogajanja, počutijo ogrožene, nesrečne, nekoristne, brezvoljne ali pa agresivne do družbe, ki jih je pahnila v tak položaj. Lahko govorimo o nastanku novega družbenega pojava, novega problema socialne izrinjenosti, ki ga je tudi treba obravnavati z vidika varovanja človekovih pravic.

Ombudsman ugotavlja, da je osebje Zavoda za zaposlovanje večslojnih (pri tem je treba poudariti, da zavod pravico do vključevanja v programe aktivne politike zaposlovanja pobudnikom varuhu človekovih pravic v večini primerov omogoča) premalo fleksibilno in pripravljeno kreativno in z vsoto mogočih zavzetostjo obravnavati problem pojavnosti in skupaj z njim iskati ustrezno rešitev. Po njegovih opažanjih bi bilo treba zaposlene v enotah zavoda za zaposlovanje izobraževati za delo s člove-

škimi viri. Morda posamezni uradi za delo nimajo dovolj in strokovno povsem usposobljenih kadrov.

Brez nadomestila ob prenehanju zaposlitve

Druga večja skupina pobud so pritožbe ljudi, ki jim ni bila priznana pravica do nadomestila za čas brezposelnosti. Pri tem pa je treba omeniti, da zaposleni prepogosto neutemeljeno zaupajo v pravno znanje in poštenost delodajalcev in se zaradi tega znajdejo brez nadomestila za čas brezposelnosti. Iz te stiske jim ne more pomagati niti varuh človekovih pravic. Pogosto pa so ljudje žrtve lastne neukosti, ko ne uveljavljajo varstva pravic in kasneje sodnega varstva ob prenehanju delovnega razmerja.

Zanimiv je primer 23 delavcev Mariborske tekstilne tovarne, ki jim je območna enota zavoda za zaposlovanje v Mariboru zavrnila pravico do nadomestila za čas brezposelnosti. Ta sklep je potrdil tudi njen pritožbeni organ. Kljub ugotovitvam inšpektorjev, da je bilo določanje tehnoloških presežkov, ob sodelovanju sindikatov, v skladu z zavzetostjo obravnavati problem pojavnosti in skupaj z njim iskati ustrezno rešitev. Po njegovih opažanjih bi bilo treba zaposlene v enotah zavoda za zaposlovanje izobraževati za delo s člove-

ni bilo v nasprotju z zakonom in na zavodu za zaposlovanje so svojo odločitev spremenili ter omenjenim brezposelnim priznali pravico do nadomestila za čas brezposelnosti.

Ivan Bizjak meni, da je zelo vprašljiva tudi praksa zavoda za zaposlovanje, da pri odločanju o pravi do nadomestila za primer brezposelnosti prekinje postopek po 144. členu zakona o upravnem postopku do rešitve predhodnega vprašanja, to je sodbe v delovnem sporu glede zakonitosti prenehanja delovnega razmerja. To je še zlasti vprašljivo zato, ker je znana počasnost naših sodnih postopkov in je zato prizadeti državljan lahko nedopustno prikrajšan za pravico zakonsko zagotovljene socialne varnosti.

V omenjenem primeru je zavod za zaposlovanje po pritožbi spremenil odločitev v korist nezaposlene. Vendar pa običajno zavod za zaposlovanje prekine postopek, ko iz dokumentov ni mogoče ugotoviti, ali sta ugovor delavca zoper sklep o prenehanju delovnega razmerja in njegova zahteva za sodno varstvo utemeljena. Bizjak je prepričan, da za takšno prakso v zakonu o zavarovanju za primer brezposelnosti ni podlage, saj ne povezuje pravice do nadomestila z izidom postopkov o (ne)zakonitosti prekinitve delovnega razmerja. Še več: po noveli te-

ga zakona iz leta 1998 lahko zavod za zaposlovanje izterja od delodajalca znesek nadomestil za čas brezposelnosti, če sodišče ugotovi, da je bil delavec odpuščen nezakonito. Ker je tveganje neizterljivosti od podjetja po zakonski ureditvi prevzela država, torej ni razloga, da bi zavod za zaposlovanje iz bojazni za svoj denar v opisanih primerih zadrževal odločitev o izplačilu nadomestil.

Samovolja delodajalcev

Številni zaposleni pri malih delodajalcih v svojih pritožbah varuhu človekovih pravic omenjajo različne kršitve pravic iz delovnega razmerja. Take pobudnike je varuh človekovih pravic napotil na inšpektorat za delo, vendar se mnogi nanj niso upali obrniti, ker so se bali posledic, šikaniranj ali pa nepodaljšanja delovne pogodbe, ki je večinoma sklenjena za določen čas. Zato ombudsman večkrat sam, ne da bi razkril identiteto pobudnika, k takemu delodajalcu napoti delovno inšpekcijo. Inšpekcija se v večini primerov odzove takoj.

Številni mali delodajalci zavestno kršijo zakonodajo, računajoč na dolgotrajnost sodnih postopkov. Pogodbe o delovnem razmerju se prepogosto sklepajo za določen čas, kar je praviloma v nasprotju z zakonom. Pri tem Bizjak poudarja nujnost čimprejšnjega sprejetja novega zakona o delovnih razmerjih.

Precej pobud je urad varuha človekovih pravic prejel tudi od zaposlenih v šolstvu, kjer mnogi niso

zadovoljni s priznavanjem kvalifikacij za poučevanje, pravico do izražanja letnega dopusta po porodniški itd.

Pobud, ki bi se nanašale na delo jamstvenega sklada, je bilo malo, pa še te se ne nanašajo na kršitve določil zakona. Pobudniki se večinoma pritožujejo nad ureditvijo, ki omogoča pridobitev pravic po tem zakonu samo delavcem, katerih delodajalec je postal insolventen zaradi uvedbe stečajnega postopka ali pravnomočnosti sklepa o potrditvi prisilne poravnave. Do pravic iz tega zakona pa niso upravičeni presežni delavci, katerih delodajalec gre kasneje v stečaj. Pritožb zaradi dolgotrajnosti postopka jamstvenega sklada pa skorajda ni več.

Na višjem delovnem in socialnem sodišču je treba čakati več kot dve leti in ne dosti manj celo v prednostnih zadevah. Na delovnem in socialnem sodišču v Ljubljani pa je zaznaven triletni zaostanek v prednostnih in petletni v navadnih zadevah.

Grob pregled ombudsmanovega poročila vzbuja vtis, da v tej državi nič ne gre tako, kot bi moralo, vendar je varuh človekovih pravic zmerno optimističen. Njegove intervencije upoštevajo v posameznih ministrstvih, na poročilo se pogosto opirajo člani raznih državnoborskih komisij, na bolje se premika v državni upravi. Skratka, varuh človekovih pravic ni vsemogočen arbiter, ki bi določal, kaj je prav in kaj ni, njegove pristojnosti so omejene, pa je vendarle iz leta v leto bolj jasno, da je naša družba s to institucijo bogatejša.

B. A.

V delniški družbi Beti v Metliki so v preteklem letu izpeljali podjetniško reorganizacijo. Od prvega januarja letos ima Beti več hčerinskih podjetij, reorganizacija pa naj bi izboljšala organiziranost in povečala učinkovitost podjetja ter izboljšala poslovanje. O tem, kako je reorganizacijo iz svojega zornega kota videl sindikat v Betiju, smo se pogovarjali z njegovo predsednico Vido Šegina Matkovič.

Praviloma pomeni vsaka reorganizacija podjetja tudi spremembo zaposlenosti. Kako kaže pri vas glede delovnih mest? Ali je kaj napovedi o zmanjševanju števila zaposlenih?

Reorganizacija podjetja je bila izpeljana zato, da bi se povečala profitabilnost firme. Zato se bo moralo zmanjšati število zaposlenih v režiji. Nekatere režijske službe so bile pred reorganizacijo zelo močne: imeli smo tri prodaje, tri nabave itd. Z reorganizacijo in boljšo opremo je mogoče zmanjšati število zaposlenih v režiji in okrepiti njeno učinkovitost. Vendar ne gre za odpuščanje. Za zmanjšanje števila zaposlenih naj bi bile uporabljene le mehke metode.

Vida Šegina Matkovič: Kruto je uspešnost delavk vseh starosti ocenjevati po enakih merilih.

Torej se borite, da bo novi sistem nagrajevanja spet vezan na težke norme?
Norme so nikoli izpeta melodija. Nikoli jih ne bomo naredili takšnih, da bi bili z njimi zadovoljni lastniki in delavci. Mislim, da bi bilo dobro za ljudi in podjetje, če bi starejše delavke, ki sicer delajo zelo kakovostno, ne dosega jo pa norm, prerazporedili v posebno skupino s posebno normo ali brez nje. Saj tudi v razvitem svetu ne normirajo več vsega. Ponekod že na primer krojijo različne delovne norme za več starostnih skupin. Pri nas so norme za vse enake. Šivilja je v polni moči med 25 in 35 letom starosti, ko lahko izpolni normo in obenem dela zelo kvalitetno. Ni prav, da so ženske tako obremenjene z normami, saj je kruto delati vse do upokojitve pod polno obremenitvijo.

Ne vem, ali imam pravi vtis, toda ta je, da se sindikat ne razume najbolje z vodstvom podjetja?

Določeni razkoraki so. Vsem nam včasih manjka tudi znanja, da bi normalno sodelovali. Vodstvo se sicer odziva na naše pobude, samo včasih traja dlje ...

Pogodbo o delovanju sindikata imate?

Seveda. Imamo tudi podjetniško kolektivno pogodbo.

In ta je slabša od panožne?

Ne, kje pa. Boljše kot v panožni in splošni kolektivni pogodbi imamo opredeljeno var-

Zadovoljni delavci delajo več in bolje

Reorganizacija metliške Beti: po merah kapitala ali tudi zaposlenih – Sindikat za ustrežnejše nagrajevanje zaposlenih, pri katerem plače ne bi bile nižje od minimalne

Kako je bil sindikat vključen v reorganizacijo podjetja? Ali je bil dovolj in sproti informiran ali pa ste zvedeli o reorganizaciji šele potem, ko se je vodstvo že odločilo, kako jo bo izpeljalo?

Zaposleni smo bili obveščeni o načrtovani reorganizaciji in njenem namenu. No, nekatere stvari, ki sodijo zraven, mislim predvsem na sistemizacijo delovnih mest in posodobitev plačnega sistema, pa še niso izpeljane do kraja. O reševanju teh vprašanj ne sindikat ne svet delavcev nista bila ustrezno informirana. Zato in zaradi nizkih plač je prišlo med ljudmi do nezadovoljstva. Uprava je dobila veliko pritožb v zvezi s sistemizacijo. Mislim pa, da so bile glavni vzrok za nezadovoljstvo slabe plače in ne dovolj jasna pojasnila zakaj razlike v startnih osnovah.

Ali plače niso na ravni kolektivne pogodbe?

Ne, plače so pod kolektivno pogodbo. Izhodišča so nizka, sistem nagrajevanja pa je zastarel. Sindikat je na potrebo po spremembi sistema nagrajevanja opozarjal zadnji dve leti. Ne vem, ali smo bili uspešni, vendar pa si uprava zdaj pospešeno prizadeva, da bi spremenili sistem nagrajevanja in da bi bila ocena delovnih mest čim bolj objektivna. Sindikat za zdaj v pripravo sprememb ni vključen.

Kakšni so poslovni rezultati?

Preteklo leto smo zaključili pozitivno, vendar je bila v Betijinih družbah Modna oblačila in Trikotažne tkanine ugotovljena izgu-

ba. Leto prej izgube ni bilo. Podatki za prvo tromesečje letos pa niso slabi. Naročil pa imamo toliko, da iščemo celo zunanje kooperante. Usmerjamo se tudi v Bosno ...

Dejali ste, da so plače slabe. Ali zaposleni prejimate trinajsto plačo?

Kje pa, niti pomisliti ni mogoče nanjo. Še za regres se borimo vsako leto znova. Povečini ga dobimo v dveh delih in deloma v bonih. Letos ga še nismo dobili. Socialni mir zaenkrat je, toda tudi zaradi tega, ker smo na deželi in naši zaposleni niso odvisni zgolj od služka v tovarni.

V gospodarstvu Slovenije je vse večja moda zaposlovanje za določen čas. Ali je tudi pri vas dobila 'domovinsko pravico'?

Takih je malo, ker zadnja leta zelo malo zaposluje, tako da se je bistveno povečala povprečna starost zaposlenih in posledično znižala produktivnost. Ob tem bi rada opozorila na problem, ki se ga v tekstilni industriji nasploh, ne samo pri nas v Beti, vodstva premalo zavedajo, ali pa se ga nočejo lotiti.

Povsem nemogoče je, da bi šiviljo pri 45 ali 50 letih starosti z vidika uspešnosti ocenjevali z enakimi merili kot šiviljo, ki je v polni moči. Ocene uspešnosti so neosnovane, nekorektne in nečloveške. Upravo je sindikat Beti opozoril naj tega vendarle ne počne. Zaenkrat odziva ni, vendar menim, da bi morali pri spreminjanju sistema nagrajevanja upoštevati dejstvo, da starejše delavke fizično niso več sposobne dosegati količinske norme, so pa vendarle odlične šivilje.

stvo starejših delavcev, dopuste ... Ko delavka dopolni 35 let delovne dobe, je upravičena do dodatka zaradi upada delovne storilnosti v višini 10 odstotkov osnovne plače - če je polovico delovne dobe prebila v Beti. Delavka z dopolnjenimi 50 leti starosti ima pravico do dodatnih tri dni dopusta, delavka, ki je dopolnila vsaj 48 do 50 let, dobi en dan dodatnega dopusta, na težje pogoje dela pripada delavcu en do dva dneva dopusta, invalidi s 60-odstotno okvaro dobijo tri dodatne dneve dopusta, invalidi s skrajšanim delovnim časom dva dni. Delavka, ki varuje in neguje težje telesno ali duševno prizadeto osebo, ima dva dodatna dneva dopusta.

Do največ sedem plačanih dni odsotnosti z dela dobi zaposleni v Beti za poroko, smrt svojca ali rojstvo otroka itd. Dodatki za posebne obremenitve oziroma pogoje dela so od 10 do 50 odstotkov (za nočno delo) na plačano uro. Enako velja za delo ob nedeljah in praznikih, delo na proste dni pa se plača 30 odstotkov več.

In vodstvo vse to spoštuje?

Vodstvo izpolnjuje vse, kar je podpisalo v podjetniški kolektivni pogodbi.

In kljub temu so plače tako slabe, da povzročajo skoraj revolt?

So. Odvisne so od uspešnosti posameznega meseca. Če ni realizacije, je plača slabša. No, ta mesec bodo plače menda za sedem odstotkov višje, kar nam je uprava obljubila za letos, pa v prvih dveh mesecih ni bilo uresničeno.

Povezani – močnejši in učinkovitejši

Dolenjska in belokranjska območna organizacija se združujeta – Več ugodnosti za člane, boljše in uspešnejše delo sindikata

Sekretar območne organizacije Zveze svobodnih sindikatov Bele krajine Jožef Kočevar je tokrat bistveno bolj umirjeno komentiral gospodarski in socialni položaj v Beli krajini kot pred tremi leti. Gospodarstvo je zajelo veter v jadra, nezaposlenost, ki je bila pred leti še med največjimi v Sloveniji, se je močno zmanjšala. V zadnjih treh letih se je na novo zaposlilo okoli tisoč delavcev, na zavodu za zaposlovanje so ostali predvsem težje zaposljivi ljudje in tisti, ki po formuli 'dva plus tri' čakajo na upokojitev. Tako se lahko območna organizacija bolj ukvarja sama s seboj, konkretno z napovedano reorganizacijo sindikatov in akcijo, ki jo vodi z območno sindikalno organizacijo Novega mesta – povezovanje obeh območij v eno.

“Našli smo stične točke med obema območjema,” pravi Kočevar. “Združevanje območij bo racionaliziralo delo sindikata, ga pocenilo, več pa bo tudi ugodnosti za člane. Ti bodo po združitvi obeh območij lahko uživali ugodnosti obeh programov finančne pomoči, ki sta ju razvili območji. Belokranjski sindikati, ki smo solastniki Delavske hranilnice, smo razvili obsežno kreditiranje članstva preko nje. Dolenjska območna organizacija ZSSS pa je razvila lasten program, podoben programom samopomoči v podjetjih. Ima visok sklad, iz katerega njihovi člani lahko dobijo kratkoročna posojila pod ugodnimi pogoji. Po združitvi obeh območnih organizacij bi lahko člani iz Bele krajine uporabljali sklad dolenjske območne organizacije, člani dolenjskega sindikata pa preko nas ugodnejša posojila Delavske hranilnice, kot jih lahko pri tej denarni ustanovi kot njeni nelastniki pridobijo sedaj.”

Združevanje obeh območnih organizacij sindikatov bi prineslo precej koristi tudi zaradi racionalizacije dela. Jožef Kočevar pravi, da bi lahko prihranili precej denarja, namenjenega odvnetnikom, če bi na območni organizaciji Dolenjske zaposlena pravica delala tudi za belokranjsko območje.

“Kaj bo reorganizacija pomenila za sedanje delavce na obeh območnih organizacijah,” smo povprašali Kočevarja.

“Več dobrega kot slabega,” je odvrnil. “Za nas, sekretarje, bo delo po eni strani težje, po drugi pa lažje. Zdaj na primer v Beli krajini sam pokrivam vse sindikate dejavnosti. To je zelo naporno, zmanjka pa tudi znanja, saj je treba obvladovati posebnosti zdravstva, šolstva, industrijskih dejavnosti, komunale itd. V novem območju bi si delo razdeli-

li trije sekretarji: dva, ki delata v Novem mestu in jaz. Vsak bi pokrival ob več manjših še po eno prevladujočo dejavnost na področju Dolenjske in Bele krajine. To pa so na tem območju kemična, tekstilna in kovinska industrija. Področje dela za vsakega od

Jožef Kočevar: Od združitve belokranjske in dolenjske območne organizacije bodo imeli največ koristi naši člani.

nas bi bilo zemljepisno večje, vsak pa bi skrbel za manjše število dejavnosti, kar bi nedvomno povečalo kakovost dela.”

V kakšnem času naj bi se vse to zgodilo?

“Reorganizacija je zahteven in obsežen projekt. Vse bo treba urejati sočasno: razdeliti si delo, dogovoriti se o prenosu funkcij, ustanoviti novo območje in v sporazumu opredeliti cilje in prevzeti naloge. Združiti bo treba tudi območne odbore. S kovinarji smo se že dogovorili o združitvi obeh območnih odborov.

Klima med predsedniki sindikatov na našem območju je ugodna za povezovanje, doumeli so, da lahko samo skupaj in večji postanejo močni in lažje dosegajo cilje.

Konec koncev so tako organizirani tudi delodajalci, Gospodarska zbornica in tudi zaposlitveni prostor je v bistvu enoten. Tudi statistično je to ena regija. Zato bomo skušali integracijske proce se izpeljati kot prvi v ZSSS.”

Govori se o načrtih nekaterih sindikatov, da bi imeli v prihodnje na tem območju svoje sekretarje. Kaj to pomeni za sedanjo organiziranost območij in za zaposlene na območnih organizacijah ZSSS?

“Glede dela bi več sekretarjev za nas, ki zdaj delamo na obeh območjih, pomenilo določeno ugodje. Deset let delam za vse sindikate dejavnosti. Vprašanje pa je, kdo bo dal denar za delovanje novih profesionalcev. Po sedanjem delitvenem ključu članarine se na območju nateče denarja ravno za enega profesionalca ...

Če pa bi sindikati dejavnosti hoteli svojega območnega sekretarja postaviti neodvisno, izven sedanjih in načrtovane prihodnje dolenjsko-belokranjske območne organizacije ZSSS, za sindikate ne bi bilo dobro. Sedanja območna organizacija bi se razsula in v nič bi šla desetletje dolgo skrbno vzpostavljena mreža sindikalnih aktivistov, razpad dobrega sindikalnega servisa, ki smo ga vzpostavili in ohranjali. Poleg tega bo vsem kronično primanjkovalo denarja. Ali pa bo treba sindikatom v podjetjih pobrati vso članarino, jo odvzeti v Ljubljano in potem ta številčni aparat plačevati neposredno iz centrale. Toda glede na razpoložene v sindikatih podjetij takšen projekt za zdaj ni uresničljiv. Čez čas, ko štrajkov ne bodo plačevala podjetja, ko bodo sindikati izrinjeni iz podjetij in ko bo treba članarino pobirati, bo napočil čas za razumevanje, kako pomembna je povezanost sindikatov.

Če se bo z muko zgrajena organizacija razsula, bo konkurenca, ki smo jo doslej uspešno, z našim boljšim delom, utišali, dobila prostor za delovanje. Podobno kot se je zgodilo pred desetimi leti. Soliranje posameznih sindikatov dejavnosti bo Zvezi svobodnih sindikatov prineslo več škode kot koristi.”

B. R.

In če ne bodo, kaj lahko stori sindikat?

Mislím, da so ljudje pripravljeni tudi na opozorilno stavko.

Koliko zasluži šivilja?

Povprečna bruto plača v podjetju je 106.000 tolarjev, šivilje pa imajo povprečno okoli 88.000 tolarjev bruto plače. Veliko je dodajanja do minimalne plače. Sindikat ocenjuje, da je to tudi posledica zastarelega sistema nagrajevanja in odraz tega, da nekaj pri nagrajevanju ni v redu. Zato zahtevamo, da za 100-odstotno opravljeno delo dobijo delavke več od minimalne plače, da v prihodnje ne bo treba dodajati najnižjim plačam razlike do zakonsko določene minimalne plače.

Delali ste, da se vodstvo odziva sindikatu. Ali direktor pride na sestanek sindikata, če ga povabite?

Nikoli še ni odrekel. Kako smo v sindikatu z odgovori zadovoljni, je pa drugo vprašanje. Delodajalec gleda na vprašanja s svoje strani, mi pa s svoje.

Ali je še kakšen razkorak me sindikatom in upravo?

Glavni razkorak je pri plačah in menim, da bi se druge stvari spontano uredile, če bi bilo področje plač urejeno. Zadovoljni ljudje dosegajo boljše rezultate. Sicer je produktivnost slaba, velik je odstotek bolniških. V podjetjih je veliko staleža vedno znak, da se v njih nekaj dogaja, da ne gre vse, kot bi moralo. K zdravniku se zatečejo ljudje tudi, ko imajo težave zaradi slabega vodenja in neurejenih medsebojnih odnosov.

Nekateri zdravniki začutijo, kdaj kakemu podjetju ne gre dobro. Takrat imajo polno čakalnice ljudi iz te firme.

Katere so druge neurejene stvari?

Težave so še z nadurnim delom, ki ga je veliko. V sindikatu ocenjujemo in tudi uprava se strinja, da je veliko nadurnega dela posledica slabega načrtovanja dela. Nekatero spremembo ob reorganizaciji podjetja naj bi v prihodnje zmanjšale potrebo po nadurah. Konec koncev tudi podjetje ni zainteresirano za garaško delo po 12 ur na dan a težave so tudi s plačilom. Delavkam ni veliko do plačila nadur, ker marsikatera s tem prekorači mejo dohodka, nad katero ni več upravičena do raznih dodatkov, kot so otroški dodatki, štipendije itd. Če pa ljudje izberejo proste ure namesto plačila v denarju, lahko pride do težav pri organizaciji dela.

Tekst in foto: B. R.

Tiskovna konferenca VZAJEMNE zdravstvene zavarovalnice

Namesto desetletnega – vseživljenjsko zavarovanje

Čeprav se bo večini Slovencev petletna zavarovalna polica prostovoljnega zdravstvenega zavarovanja iztekla šele leta 2002, ljudje že zahtevajo informacije o povsem novem dolgoročnem prostovoljnem zdravstvenem zavarovanju, ki ga določajo najnovejši predpisi. Višina premije prostovoljnega zdravstvenega zavarovanja za doplačila bo namreč pri vseh na novo sklenjenih zavarovanjih odvisna v največji meri od posameznikove starosti.

Od leta 1992 dalje prispevek za obvezno zdravstveno zavarovanje, ki se nam odvaja od naše bruto plače, ne krije več polne cene zdravstvenih storitev zdravil in zdravstvenih pripomočkov. Skoraj vsi odrasli prebivalci Slovenije so zato po letu 1992 sklenili prostovoljno zdravstveno zavarovanje za doplačila k polni ceni pri eni od dveh zavarovalnic, ki ga ponujata na slovenskem zavarovalniškem trgu.

Slovenska politika se je v letih 1998 in 1999 morala odločati med zahtevami, da je treba prostovoljno zdravstveno zavarovanje brez omejitev prepustiti trgu, in opozorili, da bo to nujno vodilo v za velik del upokojujence nedosegljivo visoke premije dopolnilnega zdravstvenega zavarovanja. Starejši ljudje si namreč s starostjo naberejo več zdravstvenih težav in so zato za zdravstvene zavarovalnice večji strošek. Od tod potreba po višji premiji za upokojujence. Ne pozabimo: premije so enako visoke za tiste s tankimi in tiste z debelimi denarnicami!

Slovenska politika je ocenila, da mora zaščititi doseženo raven zdravstvenega varstva prebivalstva, in postavila omejitve iskanju dobička zavarovalnic, ki na trgu ponujajo dopolnilno zdravstveno zavarovanje. Brez dopolnilnega zdravstvenega zavarovanja (oziroma po starem prostovoljnega zdravstvenega zavarovanja za doplačila) namreč v resnici sploh ne moremo uveljaviti večine pravic iz obveznega zdravstvenega zavarovanja, ki so temelj naše zdravstvene in s tem tudi socialne varnosti!

Leta 1998 so dopolnitve Zakona o zdravstvenem varstvu in zdravstvenem zavarovanju (Uradni list RS, št. 29/1998) med drugim določile, da so dopolnilna zdravstvena zavarovanja dolgoročna in z zavarovalno-tehničnimi rezervacijami za starost, s katerimi je zavarovancem zagotovljena zdravstvena in socialna varnost za življenjska obdobja, ko so zdravstvena tveganja in višina odškodnin višja od povprečno pričakovanih.

Zakon o zavarovalništvu (Uradni list RS, št. 13/2000) je leta 2000 dopolnilna zdravstvena zavarovanja razglasil za javni in-

teres Republike Slovenije! Zanje je zato določil načelo medgeneracijske vzajemnosti in po posebnem zakonu izravnalne sheme stroškov med zavarovalnicami, ki ga izvajajo, glede na starost in spol zavarovancev!

Znati je treba ločevati dopolnilno zdravstveno zavarovanje od nadstandardnih prostovoljnih zdravstvenih zavarovanj. Nadstandardna zdravstvena zavarovanja sklenitljem namreč omogočajo uveljavitev zdravstvenih storitev v višjem standardu od tistega, ki ga omogoča obvezno zdravstveno zavarovanje, in zato niso razglašena za javni interes. Med drugim to pomeni, da je pri nadstandardnih iskanje dobička torej dovoljeno.

V Sloveniji danes dopolnilna zdravstvena zavarovanja ponujata le dve zavarovalni družbi. Obe sta že predstavili svojo ponudbo dolgoročnih dopolnilnih zdravstvenih zavarovanj. Ponudbi se kar precej razlikujeta. VZAJEMNA zdravstvena zavarovalnica, d. v. z. s sedežem v Ljubljani se je odločila, da javnosti in zavarovancem svojo predstavi na tiskovni konferenci, bila je prejšnji teden.

VZAJEMNA zdravstvena zavarovalnica, družba za vzajemna zavarovanja iz Ljubljane posluje tudi s skrajšanim imenom VZAJEMNA. Upravlja portfelj 1.109.000 zavarovancev. Nanjo so bile v skladu z zakonom po 1. novembru 1999 z Zavoda za zdravstveno zavarovanje Slovenije (ZZZS) prenesene vse zavarovalne pogodbe, prenosne premije, rezerve, računalniški programi, zbirke podatkov in obveznosti prostovoljnega zdravstvenega zavarovanja. VZAJEMNA je torej med drugim prevzela prostovoljno zdravstveno zavarovanje 310.000 zavarovancev, ki so to zavarovanje sklenili preko aneksa h krovni pogodbi med Zvezo svobodnih sindikatov Slovenije in Zavodom za zdravstveno zavarovanje Slovenije iz leta 1997.

Dopolnitev zakona o zdravstvenem varstvu in zdravstvenem zavarovanju iz leta 1998

VZAJEMNO zavezuje, da že sklenjenih pogodb o prostovoljnem zdravstvenem zavarovanju pred njihovim iztekom ne sme prekiniti. Do konca petletnega zavarovalnega obdobja leta 2002 bo torej večina še zavarovana po polici, ki nima vgrajene medgeneracijske vzajemnosti. Toda VZAJEMNA vsem, ki jim poteka zavarovanje, ponuja le še dopolnilna zavarovanja, sklenjena za vse zavarovancevo življenje, v katerih se višina premije določi po spolu in vstopni starosti zavarovanca. VZAJEMNA je prepričana, da je vseživljenjsko zavarovanje do zavarovanca bolj pošteno od deset- ali dvajsetletnih zavarovalnih obdobj. Doslej je bilo sklenjenih že preko 7000 zavarovalnih polic za dopolnilno zdravstveno zavarovanje z rezervacijami na starost.

Zakon določa, da smejo biti dopolnilna zdravstvena zavarovanja zgolj dolgoročna. Kaj velja kot dolgoročna, pa ni določeno. Dvajsetletno zavarovalno obdobje vključuje zgolj starostne rezervacije, ki se izčrpajo do konca tega zavarovalnega obdobja. Zavarovanec mora v naslednjem zavarovalnem obdobju z višjo premijo zagotoviti ustrezne zavarovalno-tehnične rezervacije za starost v naslednjem obdobju.

NAJ SE VE...

Delodajalec mora zaposlenim v bližini delovnega mesta zagotoviti stranišča z umivalniki za umivanje rok ter sušilci rok. Če delodajalec zaposluje več kot pet delavcev različnih spolov, mora urediti ločene prostore za ženske in moške. Na 30 moških delavcev mora biti eno stranišče in en pisoar. Na 20 delavk pa mora biti eno stranišče. Na štiri stranišča mora biti en umivalnik. Talna površina kabine ne sme biti manjša od 0,9 X 1,2 m. Stene morajo biti visoke vsaj 2 m. Stranišča morajo biti v neposredni bližini prostorov za počitek in dežurstvo, garderob ter kopalnic. Stranišča morajo biti v vsakem nadstropju. Razdalja do najbolj oddaljenega delovnega mesta ne sme biti več kot 50 m. Le če so stranišča izven objekta, sme razdalja znašati največ 100 m.

Vir: Pravilnik o zahtevah za zagotavljanje varnosti in zdravja delavcev na delovnih mestih (velja od 19. 11. 1999), s katerega zahtevami morajo delodajalci uskladiti delovna mesta najkasneje do aprila leta 2000.

ju. Nasprotno pa vseživljenjsko zavarovanje nikoli ne izčrpa rezervacij za starost. To pomeni, da mlad zavarovanec dejansko že varčuje za svojo zdravstveno varnost na starost.

Splošni pogoji VZAJEMNE omogočajo mirovanje zavarovanja v obdobjih, ko posameznik objektivno nima interesa za tovrstno zavarovanje. Prenos zavarovalno-tehničnih rezervacij med zavarovalnicami pa ni mogoč, saj so te last portfelja, ki z njimi omogoča delovanje sistema.

VZAJEMNA je pripravljena na zahtevo zavarovanca predčasno prekiniti staro zavarovalno polico in skleniti novo po novih splošnih pogojih, ki že temeljijo na zavarovalno-tehničnih rezervacijah za starost. To je morda zanimivo za mlade, ki razmišljajo bolj dol-

goročno. Čim nižja bo namreč vstopna starost, nižja bo premija dopolnilnega zavarovanja.

Zanimivo je, da se je VZAJEMNA odločila postaviti enake premije ne glede na spol. Njihove izkušnje namreč kažejo, da se dolgoročno stroški za zdravstveno varstvo obeh spolov izravnavajo. Toda premije se razlikujejo po starosti zavarovanca. Seveda so razlike bistveno manjše, kot bi bile, če ne bi bilo rezervacij za starost. Izkušnje namreč kažejo, da ima zavarovalnica do osemkrat višje stroške s starejšimi zavarovanci, kot jih ima z mladimi od 20. do 40. leta starosti!

Od aprila letos znašajo mesečno premije po starih splošnih pogojih prostovoljnega zdravstvenega zavarovanja od 2500 do 3830 tolarjev. Seveda so premije najnižje

za tiste, ki so zavarovani po krovni pogodbi, ki jo je sklenila Zveza svobodnih sindikatov Slovenije, saj omogoča najvišji popust.

Na tiskovni konferenci smo slišali, da letos lahko pričakujemo še kakšen dvig teh premij, zlasti če bodo na pogajanjih, ki ravnopotekajo, izpogajane višje zdravniške plače.

Ker verjamemo, da vas to zanima, smo pridobili cenik premij VZAJEMNE za popolno zavarovanje doplačil z rezervacijami za starost:

VSTOPNA STAROST	MESEČNA PREMIJA V SIT od 1. 4. 2000
16 do 25 let	2.635
26 do 30 let	3.031
31 do 35 let	3.294
36 do 40 let	3.558
41 do 50 let	3.690
več kot 50 let	3.830

Opomba: Zavarovanje je oproščeno davka na promet od zavarovalnih poslov.

Znano je, da je večina upokojencev dopolnilno zdravstveno zavarovana pri VZAJEMNI. V zakonu o zavarovalništvu napovedani posebni zakon bo v naslednjem letu natančneje določil, kakšne bodo izravnalne sheme za izravnavo razlik v stroških zdravstvenih storitev med zavarovalnicami, ki izhajajo predvsem iz razlik v starostni strukturi zavarovancev posameznih zavarovalnic. Zato smo lahko prepričani, da bodo zaradi teh izravnalnih shem višine premij v bodoče odvisne predvsem od dolgoročnosti dopolnilnih zdravstvenih zavarovanj (vseživljenjska ali dvajsetletna). Oziroma od njihove konkurenčnosti!

Lučka Böhm

PRAVNI SVETOVALEC

Lučka Böhm, svetovalka Predsedstva ZSSS

Pravice tujca

Vprašanje: Delovni invalid ima 31 let pokojninske dobe pri slovenskem nosilcu obveznega pokojninskega in invalidskega zavarovanja in še tri leta v Bosni in Hercegovini. Ima dve leti beneficirane delovne dobe. Star je 55 let. Toda ni državljan Republike Slovenije. Ima status tujca s stalnim delovnim dovoljenjem. Dovoljenja za stalno prebivanje v Republiki Sloveniji še nima. Junija letos mu bo prenehalo delovno razmerje zaradi stečaja delodajalca. Kakšne so njegove pravice v zvezi z nadomestili plače in kakšni so upokojitveni pogoji?

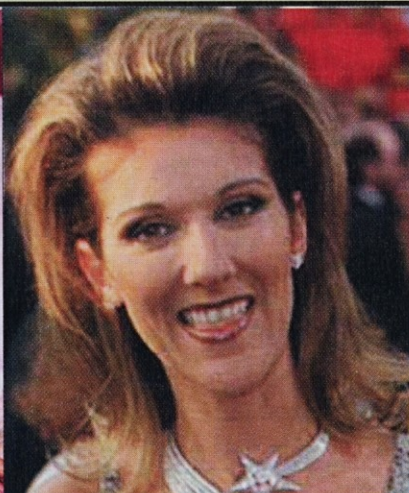
Odgovor: Načeloma se pravice tujcev, ki so delovni invalidi, ne razlikujejo od pravic delovnih invalidov, ki so državljani Republike Slovenije. Če se bo prijavil pri zavodu za zaposlovanje v 30 dneh po prenehanju delovnega razmerja, bo najprej upravičen do denarnega nadomesti-

la za čas brezposelnosti, ki mu ga bo ustrezno število mesecev izplačeval zavod za zaposlovanje. Če po preteku tega obdobja še ne najde nove zaposlitve, se aktivira njegova pravica delovnega invalida do denarnega nadomestila plače za čas čakanja na zaposlitev na drugem ustreznem

delu, ki mu jo izplačuje Zavod za pokojninsko invalidsko zavarovanje Slovenije. Nadomestilo je odmerjeno v višini praviloma 80 % pokojninske osnove na dan nastanka invalidnosti in se usklajuje tako kot pokojnine. Nadomestilo se izplačuje do dneva zaposlitve oziroma do dneva upokojitve. Upravičenci do nadomestila pa se morajo vsak mesec javljati na zavodu za zaposlovanje. **Čas prejemanja nadomestila pa se ne šteje v pokojninsko dobo!** Državljanji se lahko v času prejemanja nadomestila prostovoljno vključijo v obvezno pokojninsko zavarovanje. Tujci pa žal ne.

Za uveljavitev pravice delovnega invalida do denarnega nadomestila za čas čakanja na zaposlitev sta v predpisih o pokojninskem in invalidskem zavarovanju zapisana dva pogoja: rok 30 dni za prijavo pri zavodu za zaposlovanje po prenehanju delovnega razmerja in redno vsa-

komeščno javljanje na zavodu za zaposlovanje. Med drugim to pomeni, da mora biti odpuščen delovni invalid na zavodu za zaposlovanje vpisan v evidenco brezposelnih oseb. V skladu z 18. členom Pravilnika o vsebini in načinu vodenja evidenc s področja zaposlovanja (Uradni list RS, št. 17/1999) pa zavod v to evidenco zapiše zgolj tujce, ki imajo osebno delovno dovoljenje za nedoločen čas in prejema denarno nadomestilo. Pri tem ni važno, ali imajo dovoljenje za prebivanje, ki je stalno ali pa le začasno. Zavod za zaposlovanje izda potrdilo o vpisu v evidenco. Če oseba ne izpolnjuje pogojev za vpis v evidenco, pa zavod izda odločbo o zavrnitvi vpisa v evidenco. Pazite, da boste upoštevali vsa navodila delavcev zavoda za zaposlovanje, da vas ne bi črtali iz evidenc. Med drugim to pomeni, da ne smete neupravičeno zavrniti ponujenega dela ali ukrepa aktivne politike zaposlovanja.

				POPULARNA AMERIŠKA PEVKA (Britney)	LESEN ZAMASEK ZA SODE	POVRŠINA OZEMLJA	RUKANJE	MAMINA SESTRA	NEUBRANOST, RAZBITOST	PREBIVALKA KARTAGINE
				VOĐJA UPORNIH RIMSKIH SUŽNJEV						
				LIK PRI UMETNOSTNEM DRSANJU						
				VOLILNI MOZ						
				LUKA V IZRAELU			STAR SLOVAN			
				ZORANA ZEMLJA			GRŠKI BOG GOZDOV IN POLJ	ANTON AŠKERC		
								VISOKO ODLIKOVANJE		
				AMERIŠKI HUMORIST. PISATELJ (George)	MEVŽA, TEPCEK (ljudsko)	EDWARD TELLER	ZVIŠANA NOTA "C"	1	USEĐANJE	
							PLINSKE SVETILKE			
							VOLUTA			
							ITALJANSKI ARHITEKT (Ettore)			
Avtor: Rudi Murn	NEMŠKA IGRA S KARTAMI	RISAR KARIKATUR	VRSTA IGLAVCA MOŠKO IME	2				KRAJ ZA VZREJO PSOV		
KOMPONIST							GLAVNO M. VELIKE BRIT.			
							JEZERO V TIBETU			
PREBIVALEC GLAVNEGA MESTA EGIPTA						MAGMATSKA KAMNINA		ŠKOTSKA REKA		
						DEL TEDNA		KDOR GOJI ATLETIKO		
INDIJSKI BIVOL (iz črk RINA)					RAJ, PARADIŽ					
					EGIPČANSKI BOG SONCA		ZVEZA DRŽAV			
TITAN		ARHIT. LOKI ZA OKRAS NA ZIDU					PROMETNI OBJEKT		JUNAK VERGILOVE ENEIDE	TORJEVEREC
		ESTETIK					BREZ-BOŽNIK			POKRAJINA V VIETNAMU
SOTTASS Ettore – italijanski arhitekt	ZAPOR (pogovorno)				UP			POSLOVILNA PRIREDITEV OB ZAKLJUČKU SOLE		
	PODAJANJE				LADKO KOROŠEC					
ENOTA ZA MERJENJE TLAKA						MESTECE V DALMACIJI		TEŽEK ŽLAHTNI PLIN		
						ODSEKANJE				
MARIBORSKA SOPRANISTKA (Ondina)					ZVER PODOBNA VOLKU			PERZJSKA KRALJICA		
					OLUPEK			OPOLD, POČITEK V ŠPANJI		
REKA NA SEVERNEM DELU PIRENEJSKEGA POLOTOKA					PESNIK PONIŽ			LUKA V HRVAŠKEM PRIMORJU	ZELO VELIKA TROPSKA KAČA	AM. IGRALEC CARREY
					KRAJ POD FRUŠKO GORO					AM. PISATELJ (Stephen)
GRŠKA BOGINJA MESECA, ARTEMIDA										Nova Delavska enotnost
										ZOLAJEV ROMAN
										VIRANJI SAMIEC
JEAN INGRES		ZNANA UNI-VERZA V NEW HAVNU, ZDA				GRŠKA GORSKA VILA				NADA VIDMAR
		TULEC								SUKANEK
NEMŠKI FILOZOF (Georg)			TOČENJE SOLZ			LASTNIK TISKARNE				
			ROMAIN ROLLAND			PRIITRDILNICA				
APRIL						PLAČILO ZA DOSTAVO				
24	25	26								
27	28	29								
30	NAJVEČJI OTOK V JADRANU					SUITA RIMSKEGA KORSAKOVA			PLIN, SEŠTAVINA NAFTE	

GESLA NAGRADNE KRŽANKE št. 16 (20. 4. 2000):

1:

2:

Gesla iz današnje nagradne križanke napišite na označena polja, izrežite in pošljite nalepljene na dopisnici na naslov: Zveza svobodnih sindikatov Slovenije, Dalmatinova 4, 1000 Ljubljana, p. p. 97. Tudi tokrat je nagrada 5000 tolarjev, zato ne pozabite napisati svoj točen naslov in davčno številko. Upoštevali bomo pravilne rešitve, ki bodo prispele do srede, 3. maja 2000.

Pravilna rešitev gesel iz 14. letošnje številke Nove Delavske enotnosti:
 1. LEPOTA PO AMERIŠKO, 2. KEVIN SPACEY. Nagrado 5000 tolarjev prejme Leon Zvodar, Pivška 2, 6230 Postojna.